

อทร.๘๑๐๑

**การกำหนดยุทธศาสตร์
และกำลั้รบบทางเรือ**

พ.ศ.๒๕๔๓

จัดทำเมื่อ ก.ย.๕๓

อทร.๘๑๐๑

การกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลั้รบบทางเรื่อ

พ.ศ.๒๕๕๓

เอกสารอ้างอิงของกองทัพเรือ หมายเลข ๘๑๐๑

การกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบทางเรือ

จัดทำโดย

คณะกรรมการพิจารณาและจัดทำ อทร.ด้านการศึกษาชั้นสูง

กันยายน ๒๕๔๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑

กันยายน ๒๕๔๓

อทร.๘๑๑

บันทึกการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

ลำดับที่	รายการแก้ไข	วันเดือนปี ที่ทำการแก้ไข	ผู้แก้ไข (ยศ - นาม - ตำแหน่ง)	หมายเหตุ

คำนำ

เอกสารอ้างอิงของกองทัพเรือ เรื่องการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบทางเรือ (อทร.๘๑๐๑) เล่มนี้ คณะทำงานพิจารณาและจัดทำเอกสารอ้างอิงของกองทัพเรือด้านการศึกษาระดับสูง ได้รวบรวมเนื้อหาจาก ตำรา เอกสารประกอบการบรรยาย และเอกสารอื่นๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์หลายๆ เล่มมาเป็นแนวทาง รวมทั้งได้จัดให้เป็นหมวดหมู่ และเรียงลำดับข้อมูลให้มีความต่อเนื่อง เพื่อความสะดวกต่อการทำความเข้าใจมากขึ้น เนื่องจากการศึกษาในเรื่องยุทธศาสตร์ เป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ ของการคิดเรื่องราวที่มุ่งสู่อนาคต แต่จะต้องมีความต่อเนื่องกับอดีต ปัจจุบัน สมจริง และมีความสอดคล้อง สมเหตุสมผล ดังนั้นในการศึกษา และการคิด จึงควรต้องดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ให้ครอบคลุมในทุกประเด็นปัญหา และมีความอ่อนตัวได้ตามสถานการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการคิด และใช้เป็นเอกสารประกอบในการอ้างอิงได้ตามหลักวิชาการอย่างกว้าง ๆ

คณะทำงานพิจารณาและจัดทำเอกสารอ้างอิงของกองทัพเรือด้านการศึกษาระดับสูง หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารอ้างอิงของกองทัพเรือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านการศึกษา และใช้อ้างอิงในการปฏิบัติงานของหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ และหากท่านใดพบข้อบกพร่องที่สมควรจะต้องปรับปรุงในเอกสารฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอได้กรุณาแจ้งข้อคิดเห็นมายังคณะทำงานพิจารณา และจัดทำเอกสารอ้างอิงของกองทัพเรือด้านการศึกษาระดับสูง สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จักเป็นพระคุณอย่างสูง

คณะทำงานพิจารณา และจัดทำเอกสารอ้างอิงของกองทัพเรือ
ด้านการศึกษาระดับสูง

สารบัญ

<u>บทที่</u>	<u>เรื่อง</u>	<u>หน้า</u>
	คำนำ	ก
๑	ยุทธศาสตร์	๑
	- วิวัฒนาการของยุทธศาสตร์	๑
	- ความหมายของยุทธศาสตร์	๓
	- ระดับของยุทธศาสตร์	๔
	- ยุทธศาสตร์ทหาร	๖
๒	โครงสร้างยุทธศาสตร์ชาติ	๗
	- กำลังอำนาจแห่งชาติ	๗
	- องค์ประกอบของกำลังอำนาจแห่งชาติ	๘
	- ผลประโยชน์แห่งชาติ	๑๓
	- วัตถุประสงค์แห่งชาติ	๑๔
	- การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ	๑๖
๓	การกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบ	๑๘
	- ความหมาย	๑๘
	- หลักการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบ	๑๘
	- การกำหนดแนวความคิดทางยุทธศาสตร์	๒๒
	- การกำหนดกำลังรบ	๒๓
	- ศิลป์ในการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบ	๒๕
๔	การกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบของ ทร.	๒๗
	- วิธีการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบของ ทร.	๒๗
	- รูปเล่มของเอกสาร	๓๑
๕.	บทสรุป	๓๓
	บรรณานุกรม	๓๕

บทที่ ๑ ยุทธศาสตร์

วิวัฒนาการของยุทธศาสตร์

เรื่องราวของยุทธศาสตร์ที่มีปรากฏเป็นหลักฐาน เริ่มมาตั้งแต่ประมาณ ๕๐๐ ปีก่อน ค.ศ. เอกสารทางทหารของซุนวู (Sun Tzu) นับว่าเป็นเอกสารที่ดี และเก่าแก่ที่สุดที่เคยมี แม้กระทั่งในปัจจุบันคำกล่าวบางคำของปราชญ์ซุนวูกียังทันสมัย และถูกนำมากล่าวขวัญอยู่เสมอทั้งในแง่ของการดำเนินการสงคราม และกิจการต่าง ๆ เช่น คำกล่าวที่ว่า การทำสงครามจะต้องรีบกำชัยชนะเผด็จศึกในเร็ววันไม่ควรจะให้เนิ่นช้า เพราะประเทศจะไม่ได้รับประโยชน์อันใดเลย ถ้าปล่อยให้การรบยืดเยื้อ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจะต้องสูง การคลังของประเทศก็จะเข้าตาจน นอกจากนั้นแล้ว ถ้าหากกองทัพต้องติดศึกอยู่นานวัน อาวุธยุทโธปกรณ์จะลดความคมกล้า ขวัญทหารนับวันจะเสื่อม กำลังพล ก็จะอ่อนเปลี้ยเป็นต้น คำกล่าวอีกตอนหนึ่งซึ่งนับว่าสำคัญมาก และเป็นวิธีการของการประมาณสถานการณ์ที่ดีที่สุด แม้กระทั่งในปัจจุบัน คือ การสงครามจะต้องมีกลอุบาย หรือเล่ห์เหลี่ยมเต็มคู้ด้วยเสมอ

หลังจากนั้นมาอีกหลายร้อยปี ใน ค.ศ.๑๖๓๓ จึงปรากฏหนังสือที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ ซึ่งเขียนโดย นาย J.de Royroy เป็นภาษาฝรั่งเศส สารสำคัญในหนังสือดังกล่าวได้แสดงความหมายของยุทธศาสตร์โดยทั่ว ๆ ไปว่า หมายถึง การใช้อุบาย หรือเล่ห์กลทั้งปวงที่จะเอาชนะแก่ศัตรู หรือ คู่ปรปักษ์ จึงเห็นได้ว่า ในสมัยโบราณนั้น ความหมายของยุทธศาสตร์จะมีแต่เรื่องของการสงคราม หรือ การดำเนินการสงครามเป็นหลัก

ต่อมาจึงได้เริ่มมีแนวความคิดเรื่องยุทธศาสตร์สมัยใหม่ ในปลายศตวรรษที่ ๑๕ หรือต้นศตวรรษที่ ๑๖ โดย นิกโคโล มาเกียเวลลี (Nicolo Machiavelli) ที่ได้พัฒนาทฤษฎีเกณฑ์ในการใช้พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) เข้ามาใช้ พร้อมทั้งกล่าวถึงรูปแบบ และวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพลังอำนาจของรัฐ (Power of the State) ซึ่งต่อมาเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า องค์ประกอบของพลังอำนาจแห่งชาติได้แก่ การเมือง สัมคมจิตวิทยา และการทหาร จนในปัจจุบันจึงได้รวมถึง อำนาจทางเศรษฐกิจ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เข้าเป็นส่วนประกอบด้วย เพราะในความเป็นจริงแล้ว ยุทธศาสตร์ก็คือ การใช้พลังอำนาจของชาติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาตินั้นเอง และพลังอำนาจก็เป็นเสมือนเครื่องมือ หรืออาวุธที่จะนำไปสู่เป้าหมายของชาติ ถ้าพลังอำนาจเข้มแข็งพอ เป้าหมายที่วางไว้ก็จะบรรลุโดยไม่ยากนัก แต่ถ้าพลังอำนาจไม่เข้มแข็งแล้ว ก็จะเป็นการยากที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ กระทั่งไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้เลย

การพัฒนาแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ตามแนวทางของ มาเกียเวลลีนี้ มีลักษณะของการมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง (Ends) และเน้นถึงเครื่องมือ (Means) ที่มีประสิทธิภาพ แนวความคิดเหล่านี้มีอิทธิพลต่อนักยุทธศาสตร์และรัฐบุรุษหลายท่าน และบุคคลที่ได้รับอิทธิพลมากที่สุดน่าจะ ได้แก่ เคลาส์

เซวิต (Karl Von Clausewitz, ค.ศ.๑๗๘๐ - ๑๘๓๑) นายทหารชาวปรัสเซีย ผู้ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดัง และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง แนวความคิดที่สำคัญของ นายพลเคลาส์เซวิต คือ “สงคราม คือ การดำเนินการเมืองต่อไปด้วยเครื่องมืออื่น” (War is the continuation of politics by other means) และเขาผู้นี้เองได้พัฒนาและวิเคราะห์ แยกแยะเรื่ององค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติ ออกเป็น ๔ องค์ประกอบ โดยเพิ่มความสามารถของพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ ขึ้นมาจากเดิม ความคิดในเรื่องเศรษฐกิจนี้เอง มาฮาน (Alfred Thayer Mahan, ค.ศ.๑๘๔๐ - ๑๙๑๔) นักทฤษฎียุทธศาสตร์ทางเรือ ได้ให้ความสำคัญและย้ำถึงความสัมพันธ์ของกำลังอำนาจทางเรือกับเศรษฐกิจว่า กำลังอำนาจทางเรือย่อมขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนั้นก็ต้องการแหล่งวัตถุดิบ และตลาดเป็นประการสำคัญ รวมทั้งการจะได้มาซึ่งแหล่งวัตถุดิบ และตลาดนั้น รัฐจะต้องมีความเข้มแข็งของกำลังอำนาจทางเรือเป็นส่วนสนับสนุนสมุททานุภาพ และต้องแสวงหาปัจจัยที่สนับสนุนกำลังอำนาจทางเรืออย่างเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาเกี่ยวกับ ภูมิยุทธศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับวิธีการทางยุทธศาสตร์ ได้มีการวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ของพลังอำนาจของโลก (World - Wide Power Relationship) ซึ่งมาฮานได้กล่าวอย่างสรุปว่า การจำกัดการขยายตัวของสหภาพโซเวียต ให้อยู่ภายในดินแดนยูเรเชีย (Eurasia) นั้น เป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง และจะสามารถกระทำได้ด้วยแสนยานุภาพทางทะเล และด้วยการผสมผสานทางด้านทรัพยากรของชาติมหาอำนาจอื่นอันได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน สหราชอาณาจักร และญี่ปุ่น เข้าด้วยกัน ซึ่งคำกล่าวของมาฮานนี้ยังนับเป็นแนวทางของ สหรัฐฯ ตลอดยุคสงครามเย็น

ในยุคที่ใกล้เคียงกันนั้น นักคิดชาวอังกฤษ ชื่อ แมคคินเดอร์ (Sir Halford Mackinder, ค.ศ.๑๘๖๑ - ๑๙๔๗) ซึ่งได้ติดตามผลการวิเคราะห์ของมาฮานมาอย่างต่อเนื่อง กลับให้แนวความคิดที่ตรงข้ามกับความคิดของมาฮาน เขาเชื่อว่าการเคลื่อนย้ายโดยอาศัยทางรถไฟในแผ่นดิน จะทำให้เกิดความคล่องตัวเหนือกว่าการเคลื่อนย้ายทางทะเล และกำหนดทฤษฎีของตนใหม่ว่า กำลังอำนาจทางพื้นดินที่มุ่งไปสู่ใจกลางของดินแดนยูโรเชียอันกว้างใหญ่ได้นั้น จะส่งผลให้สามารถขยายผลเข้าควบคุมภาคพื้นทวีปทั้งสี่ได้ เพราะเป็นการขัดขวางไม่ให้กำลังอำนาจทางทะเลสามารถเข้าถึง ในปี ๑๙๑๕ แมคคินเดอร์ได้เรียกร้องให้เข้ายึดรักษาพื้นที่ที่เป็นใจโลก (Heartland) เพราะเห็นว่าการเข้าควบคุมใจกลางโลกได้ จะสามารถนำไปสู่การควบคุมดินแดนแอฟริกา ยูเรเชีย และสามารถควบคุมทรัพยากรคนและทรัพยากรวัตถุของโลกได้อย่างสมบูรณ์ กล่าวโดยสรุปทฤษฎีของแมคคินเดอร์แบ่งออกเป็น ๓ ข้อดังนี้

๑. ผู้ใดครองยุโรปตะวันออกได้ จะเข้าควบคุมใจโลก
๒. ผู้ใดครองใจโลกได้ จะเข้าควบคุมเกาะโลก
๓. ผู้ใดครองเกาะโลกได้ จะควบคุมโลก

ในปี ค.ศ.๑๙๔๔ ศาสตราจารย์ชาวอเมริกัน ชื่อ นิกโคลัส สไปค์แมน (Nicholas Spykman) ได้โต้แย้งทฤษฎีของ แมคคินเดอร์ เกี่ยวกับการครอบครอง บริเวณยุทธศาสตร์ในใจกลางดินแดน ยูเรเชีย โดยให้เหตุผลว่า การจะเข้าครอบครองทวีปยูเรเชียให้ได้นั้น ควรจะเข้าครอบครองบริเวณรอบขอบโลก ของดินแดนยูเรเชียก่อน นอกจากนั้นก็ยังจะต้องมีกำลังอำนาจทางเรือที่มีประสิทธิภาพให้มากพอ และเหนือกว่าการใช้การเคลื่อนย้ายทางรถไฟ โดยเฉพาะภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา พันธมิตรได้พยายามจัดตั้งกำลังขึ้นบริเวณขอบโลกอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันการเข้าครอบครองโลกของกำลังคอมมิวนิสต์ที่อยู่ใจโลกนั่นเอง แนวความคิดนี้มักเรียกกันว่า “ยุทธศาสตร์ขอบโลก” (Rimland Strategy) ซึ่งขัดแย้งกับ “ยุทธศาสตร์ใจโลก” (Heartland Strategy) ตามแนวความคิดของแมคคินเดอร์ ดังกล่าวแล้ว

นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ได้มีนักยุทธศาสตร์หลายท่านพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับฐานที่ตั้งทางทวีปพื้นฐานในทางยุทธศาสตร์ ซึ่งมาฮานและแมคคินเดอร์ได้กำหนดไว้รวมทั้งพยายามดัดแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น การตอบโต้ต่ออุดมการณ์ทางการเมืองของสหภาพโซเวียต ตามแถลงการณ์ของประธานาธิบดีทรูแมน เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจำกัดวง หรือล้อมกรอบ (Strategy of Containment) ในยุคสงครามเย็น หรือ Strategy of Engagement and Enlargement ของสหรัฐฯ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๕ ถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณานโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ อย่างละเอียดแล้ว จะเห็นได้ว่าสหรัฐฯ ได้ยอมรับแนวความคิดพื้นฐานของ มาฮาน และ แมคคินเดอร์ อย่างต่อเนื่อง ทั้งในการปิดล้อมสหภาพโซเวียต และความมีเสรีในการใช้ทะเล เพื่อเพิ่มศักยภาพของกำลังอำนาจแห่งชาติในทุกๆ วิธีการ

ความหมายของยุทธศาสตร์

เมื่อกล่าวถึงเรื่องเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ มักจะเกิดความสับสน และไม่แน่ใจว่าจะเกิดความเข้าใจตรงกันหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักยุทธศาสตร์ และนักวิชาการทางยุทธศาสตร์ สำคัญ ๆ หลายท่านต่างก็ให้ทัศนะและความคิดเห็นต่าง ๆ กัน สุดแล้วแต่จะพิจารณา หรือมองในเรื่องที่ตนมีความถนัดหรือเรื่องที่ตนให้ความสนใจ ดังนั้นแม้ว่าในปัจจุบัน จะมีผู้นิยมใช้ศัพท์เกี่ยวกับ “ยุทธศาสตร์” กันในหลายวงการ แต่มักมีความเข้าใจที่หลากหลายแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับว่า ยุทธศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ ความนึกคิด และมีเหตุผล การศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์จึงจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

ในสมัยกรีกโบราณ ได้มีผู้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์ทหารว่า “ศิลปะของผู้นำทัพ” (The art of general) ด้วยเหตุผลที่ว่า บรรดาผู้นำทัพเหล่านั้น ได้อาศัยสงครามเป็นเครื่องมือในการบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย **เคลาส์เซวิตส์** ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นนักยุทธศาสตร์ที่มีชื่อเสียง ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ไว้ในหนังสือ On War ว่า ยุทธศาสตร์หมายถึง ศิลปะของการใช้การยุทธ์เป็นเครื่องมือ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสงคราม (The art of the employment of battles as a means to gain the object of war) ความหมายดังกล่าวนี้ว่ามีความเหมาะสมมากในสมัยนั้น แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน อาจจะกล่าวได้ว่า ยังไม่มีความสมบูรณ์ เนื่องจากความหมายตามนัยข้างต้น ไม่ได้คำนึงถึงนโยบายทางการเมือง (Political Policy) พลังอำนาจด้านเศรษฐกิจ (Economics power) และอื่น ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือของรัฐบาลมากนัก เพียงแต่มุ่งเน้นการใช้การยุทธ์เป็นเครื่องมือ แต่เพียงอย่างเดียวในการบรรลุเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (Strategical end) เพราะในความเป็นจริง รัฐบาลเป็นผู้กำหนดแนวทาง และนโยบายของชาติ รวมทั้งเป็นผู้กำหนดนโยบายของสงครามด้วย

หากจะพิจารณาถึงแนวความคิดทางยุทธศาสตร์สมัยใหม่ คือ เริ่มในตอนปลายศตวรรษที่ ๑๕ ซึ่ง มาเกียเวลลี ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับพลังอำนาจของรัฐ และความสัมพันธ์เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ อย่างแน่นอนแน่นอน ว่า ยุทธศาสตร์ คือ การใช้พลังอำนาจของชาติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ เพราะพลังอำนาจของชาติเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือ (Means) และวัตถุประสงค์ก็เป็นเป้าหมาย หรือจุดหมาย (Ends) ที่กำหนดไว้ให้บรรลุถึงความมุ่งประสงค์ของชาติเป็นส่วนรวม ดังนั้น ยุทธศาสตร์จึงเสมือนเป็นวิธีการ (Ways) ในการทำให้บรรลุตนเอง และในทางปฏิบัติแล้ว ทุกชาติในโลกจะไม่สามารถใช้พลังอำนาจของชาติเพียงสาขาใดสาขาหนึ่งให้บรรลุทุกจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ เพราะเครื่องมือ หรือองค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติของแต่ละประเทศมีอยู่มีอุปสรรค หรือขีดจำกัดอยู่เสมอ ฉะนั้นชาติต่าง ๆ จึงต้องพยายามหาทางแก้ไขเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ด้วยวิธีต่าง ๆ กัน เช่น การแสวงหาความร่วมมือจากประเทศอื่น ๆ เข้าเป็นพันธมิตรร่วมกัน ซึ่งทำให้สามารถเพิ่มพูนขีดความสามารถของชาติ ซึ่งมีอยู่จำกัดให้สูงขึ้น

ในส่วนของประเทศไทยเอง ความหมายของยุทธศาสตร์ได้พัฒนาไปจากอดีตเป็นอันมาก โดยเฉพาะนโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทย ได้ให้ความสำคัญของความมั่นคงแห่งชาติว่ามีได้ขึ้นอยู่กับเฉพาะพลังอำนาจด้านการทหารแต่อย่างเดียว แต่พลังอำนาจแห่งชาติ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีการพลังงานฯ ก็มีความสำคัญทัดเทียมกับด้านการทหาร และการใช้การเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อมทั้งในยามปกติ และยามสงคราม เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินนโยบายของชาติเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพที่สุด ทั้งนี้จุดมุ่งหมายหลัก ได้แก่การนำกำลังอำนาจของชาติทุก ๆ ด้านมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งชาติ ดังนั้น ยุทธศาสตร์ จึงหมายถึง ศิลป และ ศาสตร์ ในการพัฒนา และการใช้ การเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคมจิตวิทยา และ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ทั้งในยามปกติและยามสงคราม เพื่อสนับสนุนในการดำเนินนโยบายของ ชาติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีประสิทธิภาพที่สุด

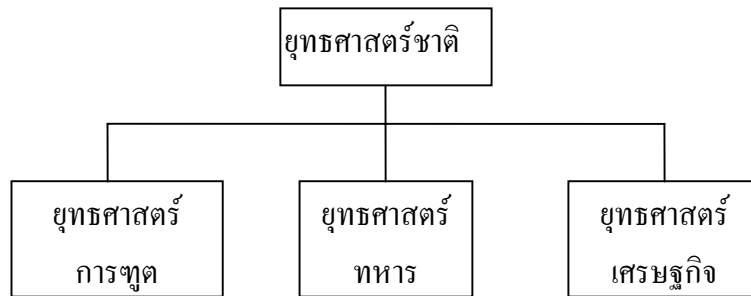
ระดับของยุทธศาสตร์

ตามแนวความคิดเรื่องยุทธศาสตร์ในหนังสือ On War ของเคลาส์เซวิตส์ จะเป็นการกล่าวถึงเรื่องของการยุทธ และการสงครามเป็นหลัก ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกำลังอำนาจทางทหาร โดยเฉพาะหรือตามแนวความคิดของ พล.อ. โมลด์เก้ อดีตเสนาธิการทหารบกของกองทัพเยอรมันนี ซึ่งได้มุ่งถึงการใช้อาวุธ โดยได้ระบุให้ผู้นำทัพเป็นผู้ใช้พลังอำนาจทางทหารเพื่อการบรรลุเป้าหมาย จึงเห็นว่าน่าจะเป็น ยุทธศาสตร์ทหารมากกว่า แต่ในปัจจุบันระดับของยุทธศาสตร์จะแบ่งกันที่ระดับของผู้ใช้และความกว้างขวางของพลังอำนาจที่ใช้ ดังนั้นยุทธศาสตร์ระดับสูงสุด จึงได้แก่ ยุทธศาสตร์ในระดับชาติ ซึ่งมีความหมายต่างกัน ๓ ความหมาย คือ มหายุทธศาสตร์ (Grand Strategy) ยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) และ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติ (National Security Strategy)

คำว่า “National Strategy (ยุทธศาสตร์ชาติ)” เริ่มแพร่หลาย หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในระหว่างสงครามโลกครั้งนี้ มีการกล่าวถึง “Grand Strategy (มหายุทธศาสตร์)” ในความหมายของยุทธศาสตร์ทหาร ดังนั้น ยุทธศาสตร์ชาติ และมหายุทธศาสตร์จึงมีความหมายที่ต่างกัน โดยยุทธศาสตร์ชาติจะรวมการพัฒนา และการใช้ทรัพยากรของชาติทั้งหมด (การเมือง เศรษฐกิจ การทหาร และอื่น ๆ) โดยรัฐบาลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ ต่ออุปสรรค หรือการขัดขวางของรัฐบาลอื่น หรือกลุ่มอื่น สำหรับมหายุทธศาสตร์ (Grand Strategy) ใช้ในด้านการสงคราม โดยแบ่งระดับของสงครามออกเป็น ๔ ระดับ คือ Grand Strategy, Strategic, Operational และ Tactical ในระดับ Grand Strategic เป็นขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ เลือกริเริ่ม ศัตรู ระดับ Strategic เป็นการกำหนดจุดศูนย์กลาง (Center of Gravity)

ยุทธศาสตร์ชาติกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติ เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน แต่ไม่ตรงกันเสียทั้งหมด กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งกำหนดโดยรัฐบาลจะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของชาติที่นอกเหนือจากเรื่องของความมั่นคง ส่วนความมั่นคงหมายถึง ความมั่นคงภายใน ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายในประเทศ โดยอาจจะมีปัจจัยภายนอกประเทศเข้ามาเป็นสาเหตุด้วยก็ได้ และความมั่นคงภายนอกหมายถึงความมั่นคงของประเทศเมื่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ ความมั่นคงภายในและภายนอกจะสัมพันธ์และเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามยุทธศาสตร์ชาติในความหมายของนักยุทธศาสตร์หมายถึง วิธีการที่จะใช้พลังอำนาจของชาติ ต่อต่างชาติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ การใช้พลังอำนาจของชาติก็คือการใช้ การทูต เศรษฐกิจ และกำลังทหาร ในการดำเนินการกับประเทศอื่น ส่วนความมั่นคงภายในเป็นการดำเนินการภายในประเทศ ซึ่งจะใช้อาวุธและทรัพยากรอื่นที่ไม่ใช่การทูต เศรษฐกิจ และกำลังทหาร วิธีการที่สร้างความมั่นคงภายในจะกำหนดเป็นแผน ไม่จำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์เพราะปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ภายในประเทศ มีความซับซ้อนน้อยกว่าการสัมพันธ์กับต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ในระดับรองลงมา ของกระทรวงกลาโหม เรียกว่ายุทธศาสตร์ทหาร ซึ่งก็คือ ศิลป และศาสตร์ในการใช้กำลังทางทหารของชาติ เพื่อรักษาไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ทางทหาร ตามนโยบายของชาติ โดยการใช้กำลัง หรือการคุกคามว่าจะใช้กำลังหรือด้วยวิธีอื่นใด ยุทธศาสตร์ในระดับรองนี้จะต้องเป็นส่วนหนึ่ง หรือส่วนที่จะสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งชาติ ยุทธศาสตร์ในระดับเดียวกันนี้ที่มีความแตกต่างกันของเครื่องมือ หรือพลังอำนาจแห่งชาติ ได้แก่ ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การทูต เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ทหาร

ยุทธศาสตร์ทหาร มีส่วนสำคัญควบคู่ไปกับทั้งยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์การทูต นักวางแผนทางทหารต้องพิจารณาภาวะแวดล้อมในทุกๆด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย /ยุทธศาสตร์ทหาร ให้สอดคล้องตามนโยบาย/ยุทธศาสตร์ชาติ ในลำดับสุดท้าย ยุทธศาสตร์ทหารจะเป็นตัวกำหนดความต้องการของเครื่องมือตามสัดส่วนของกำลังอำนาจแห่งชาติ เพื่อที่จะสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสิ่งนี้จะเป็แนวทางสำหรับผู้วางแผนในการจัดหา/จัดเตรียมกำลังรบในอนาคตว่าควรจะพัฒนาไปในแนวทางไหน และควรจะมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะต้องวางแผนกันอย่างมีหลักการ และอย่างเป็นระบบ เนื้อหาสำคัญจะต้องพิจารณาถึง

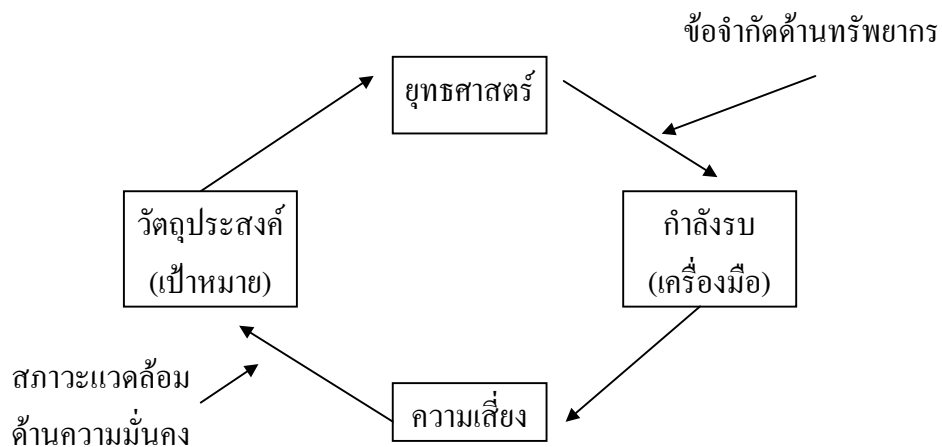
๑. ต้องคำนึงอยู่เสมอว่า การประกอบกำลังรบในอนาคต ซึ่งรวมถึงกำลังทหารและอาวุธ ที่นอกจากรวมทั้งกำลังทางบก เรือ และอากาศแล้ว ยังจะต้องรวมถึงความพร้อมรบ กำลังสนับสนุน ซีดความสามารถด้านเทคโนโลยี ภาวะผู้นำ ยุทธวิธี และการวางแผนที่รัดกุม ที่ได้รับการวิจัย และทดสอบความถูกต้องแล้วด้วย

๒. ต้องมีความเข้าใจในโครงสร้าง การวางแผนจัดทำแผนกำลังรบในภาพรวม ซึ่งต้องพิจารณาและนำปัจจัยประกอบต่าง ๆ เข้ามาร่วมวิเคราะห์ด้วย ตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร จนกระทั่งสามารถกำหนดแผนโครงสร้างกำลังรบได้ หลังจากนั้นจึงนำไปตรวจสอบกับภาวะแวดล้อม เพื่อกำหนดแผนการเสริมสร้างกำลังรบที่สามารถกระทำได้อีกต่อไป

๓. การกำหนดความต้องการทางทหาร จะต้องคำนึงในภาพรวม ตามสัดส่วนของการใช้กำลังร่วม/ผสม หรือการใช้กำลังทั้งมวลร่วมกัน ตัวอย่างเช่นการใช้กำลังร่วมกันในสงครามอ่าวระหว่าง ค.ศ.๑๙๙๐ - ๑๙๙๑

๔. ต้องค้นหาและพัฒนาแนวความคิด หรือหนทางปฏิบัติที่อาจเป็นไปได้ เพื่อเป็นหนทางเลือกที่เหมาะสมก่อนตกลงใจ และต้องนำทั้งความรู้ และประสบการณ์เข้ามาพิจารณาในการกำหนด ข้อตกลงใจที่ดีที่สุด

๕. จะต้องคำนึงถึงหลักการของการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ ซึ่งต้องดำเนินการวิธีอย่างต่อเนืองอยู่ตลอดเวลา ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพื่อประมาณสถานการณ์ให้ได้ข้อยุติที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อความถูกต้องของยุทธศาสตร์อยู่ตลอดเวลาตามภาพ

บทที่ ๒ โครงสร้างยุทธศาสตร์ชาติ

จากการวิเคราะห์หาความหมายของคำว่า “ยุทธศาสตร์” ในบทที่แล้ว เห็นได้ว่า แม้ว่าจะมีนักยุทธศาสตร์หลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน แต่หากพิจารณาถึงจุดหมายสำคัญ หรือจุดประสงค์แท้จริงของยุทธศาสตร์แล้ว ความหมายของคำว่ายุทธศาสตร์ก็จะสรุปตรงกันได้เป็นข้อยุติว่า “ยุทธศาสตร์ หมายถึง ศิลปและศาสตร์ในการพัฒนา และการใช้กำลังอำนาจทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางทหาร ทางสังคมจิตวิทยา และทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อม ทั้งในยามปกติ และยามสงคราม เพื่อสนับสนุนในการดำเนินนโยบายของชาติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เป็นการเพิ่มพูนโอกาสและความได้เปรียบที่จะได้มาซึ่งชัยชนะ และลดโอกาสที่จะประสบความพ่ายแพ้ให้น้อยลง” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ “ยุทธศาสตร์ หมายถึง วิธีการ (Ways) ที่จะนำกำลังอำนาจ (Power) มาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Objective) ที่กำหนดไว้” และยุทธศาสตร์จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างเครื่องมือ (Means) กับความมุ่งหมาย (Ends)

ดังนั้นในการคิด หรือศึกษาแนวทางในการดำเนินยุทธศาสตร์ จึงจำเป็นต้องศึกษาถึง กำลังอำนาจ หรือ เครื่องมือ และ วัตถุประสงค์ หรือ จุดมุ่งหมาย ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เป็นอยู่

กำลังอำนาจแห่งชาติ

ตามที่ได้กล่าวถึงไว้ในวิวัฒนาการของยุทธศาสตร์แล้วว่า มาเกียเวลลี ซึ่งยอมรับกันว่าเป็นท่านแรกที่ได้พัฒนาทฤษฎีของพลังอำนาจของรัฐ ขึ้นมาจากมูลฐานของการใช้กำลังอำนาจทางการเมือง และได้กล่าวถึงองค์ประกอบของพลังอำนาจไว้ ๓ ประการคือ การเมือง สังคมจิตวิทยา และการทหาร ในระยะต่อมา เคลาส์เซวิทส์ ก็ได้พัฒนาองค์ประกอบของพลังอำนาจเพิ่มขึ้นอีก ๑ ประการคือ เศรษฐกิจ ซึ่งภายหลังได้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของพลังอำนาจแห่งชาติ และในปัจจุบัน ได้เป็นที่ยอมรับกันว่ากำลังอำนาจในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อม ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งทัดเทียมกับกำลังอำนาจด้านอื่นๆ เช่นกัน

คำว่า “พลังอำนาจ” หรือ “กำลังอำนาจ” มีความหมายจากรากศัพท์ภาษาอังกฤษคำเดียวกันว่า “POWER” โดยทั่วไปจะมีความหมายเหมือนกัน ในอดีตมักนิยมใช้คำว่า พลังอำนาจ เพราะดูมีความหนักแน่นมากกว่า แต่ปัจจุบันมักนิยมใช้คำว่า กำลังอำนาจ โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึงกำลังอำนาจในลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น กำลังอำนาจทางทหาร กำลังอำนาจทางการเมือง กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ และกำลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยา เป็นต้น

ในระดับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันระหว่างประเทศ กำลังอำนาจที่กล่าวถึง จึงเป็นกำลังอำนาจของชาติที่จะเป็นเครื่องมือในการนำไปใช้ต่อประเทศอื่น ตัวอย่างเช่นกำลังอำนาจทางการเมือง ในที่นี้จึงหมายถึง กำลังอำนาจทางการเมืองระหว่างประเทศ ที่สัมพันธ์กับต่างประเทศ และเป็นกำลังอำนาจที่จะช่วยรักษา หรือส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติตน บนพื้นฐานของความจริงที่ว่า แต่ละประเทศต่างมีกำลังอำนาจแห่งชาติของตนไม่เท่าเทียมกัน ประเทศเล็กที่ยากจนตั้งอยู่บนจุดที่ไม่สำคัญของโลก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศใหญ่ที่ร่ำรวย ย่อมเสียเปรียบในการเจรจาต่อรองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้ชาติของตน จนอาจกล่าวได้ว่า ประเทศที่มีกำลังอำนาจแห่งชาติมาก ย่อมมีอิทธิพลเหนือประเทศที่มีกำลังอำนาจน้อยกว่า และสามารถจะบีบบังคับประเทศที่มีกำลังอำนาจแห่งชาติน้อยกว่าให้ปฏิบัติตามในสิ่งที่ประเทศตนปรารถนาได้

ด้วยเหตุนี้เอง รัฐบาลของทุกประเทศที่ศึกษาและมีความเข้าใจในยุทธศาสตร์ ต่างก็ให้ความสนใจในการเสริมสร้างกำลังอำนาจแห่งชาติของตนให้มีความเข้มแข็ง เหนือกว่าประเทศคู่แข่ง หรือประเทศที่มีผลประโยชน์ของชาติขัดกันกับตน เพื่อวัตถุประสงค์ในการดำรงไว้ซึ่งอธิปไตยของชาติ ป้องกันการถูกรุกราน และแม้กระทั่งพยายามจะชิงความได้เปรียบเหนือกว่าฝ่ายตรงข้าม ด้วยการดำเนินการทั้ง การเสริมสร้างกำลังทหาร การเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ สร้างขวัญ และกำลังใจให้คนในชาติมีความรัก ความสามัคคี สร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศ และรวมกลุ่มพันธมิตร เพื่อเพิ่มกำลังอำนาจแห่งชาติของตน

องค์ประกอบของกำลังอำนาจแห่งชาติ

ตามที่ได้กล่าวถึง ความหมายของกำลังอำนาจแห่งชาติไว้ว่า กำลังอำนาจแห่งชาติ คือ ความสามารถที่รัฐหนึ่งรัฐใด จะสามารถก่อให้เกิดอิทธิพลแก่รัฐอื่นตามวัตถุประสงค์ของรัฐตนได้ ซึ่งหมายความว่า รัฐหรือประเทศใดก็ตามที่จะถือว่ายิ่งใหญ่ และมีความสามารถจนเกิดมีอิทธิพลเหนือรัฐอื่นได้นั้น จะต้องเป็นรัฐที่มีกำลังอำนาจแห่งชาติมากกว่ารัฐอื่นอย่างเห็นได้ชัดจนทำให้รัฐที่มีกำลังอำนาจน้อยกว่าเกิดความเกรงกลัว และไม่กล้าที่จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยอิสระ เพราะกลัวว่าการดำเนินการนั้น ๆ จะกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของรัฐที่มีอำนาจมากกว่า เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากรัฐที่มีอิทธิพลเหนือกว่าเสียก่อน ในการที่จะประเมิน หรือวัดค่าขีดความสามารถของรัฐหรือประเทศใดให้ได้อย่างแท้จริงนั้น เป็นสิ่งที่กระทำได้ยากยิ่ง เพราะนอกจากจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เป็นรูปธรรม หรือที่มีตัวตน เช่น กำลังทหาร ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ฯลฯ แล้ว ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เป็นนามธรรม อันได้แก่ ลักษณะของผู้นำประเทศ อุดมการณ์ของชาติ ศาสนา จริยธรรม ฯลฯ อีกด้วย ซึ่งปัจจัยของกำลังอำนาจทั้งสองรูปแบบนี้ ย่อมมีความสัมพันธ์กับกำลังอำนาจแห่งชาติเป็นส่วนรวมจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

องค์ประกอบพื้นฐาน หรือสิ่งที่ทำให้เกิดกำลังอำนาจแห่งชาติขึ้น โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น ๕ องค์ประกอบ คือ กำลังอำนาจทางการเมือง กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ กำลังอำนาจทางทหาร กำลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยา และกำลังอำนาจทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบเหล่านี้จะต้องมีความสอดคล้อง ส่งเสริมต่อกัน หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป ก็จะทำให้มวลรวมของขีดความสามารถบกพร่องลงไปทันที

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องของความคิด จึงย่อมจะมีความแตกต่างกันบ้างตามแนวความคิดของแต่ละบุคคล และการยึดถือของสถาบัน ตัวอย่างเช่นในบางแห่งได้ยึดถือ “ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศ” มาเป็นองค์ประกอบเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นในการประเมินกำลังอำนาจแห่งชาติ ก็จะนำองค์ประกอบเหล่านี้ไปประกอบ เพื่อวัตถุประสงค์ในการกำหนดนโยบายของชาติต่อไปด้วยเช่นกัน

ลักษณะและความสำคัญขององค์ประกอบของกำลังอำนาจแห่งชาติในแต่ละองค์ประกอบสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. กำลังอำนาจทางการเมือง

การเมืองที่กล่าวถึงในที่นี้ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่ใช้อำนาจปกครอง และการปกครอง แต่คำว่า “การเมือง” ที่จะมีอิทธิพลก่อให้เกิดกำลังอำนาจแห่งชาติได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับรัฐบาลเป็นส่วนสำคัญ เพราะรัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจในการตัดสินใจในการบริหารราชการแผ่นดินระดับสูง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าประเทศใดก็ตาม หากรัฐบาลมีเสถียรภาพและมีความสามารถในการบริหารประเทศ รวมทั้งสามารถโน้มน้าวจิตใจประชาชนให้บังเกิดความศรัทธาเชื่อถือ รัฐบาลนั้นก็จะมีคามมั่นคง และมีเสถียรภาพทางการเมืองที่ดี รัฐบาลที่ดีมีคุณภาพย่อมจะสามารถจัดสรรทรัพยากรของชาติไปในทางที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในทางตรงข้ามแม้ว่ารัฐจะมีกำลังคน ฐานะทางการเงิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรมากเพียงใด หากมีรัฐบาลที่ไม่มีคุณภาพ ขาดความเข้มแข็งแล้ว เสถียรภาพทางการเมืองก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ รวมทั้งย่อมไม่สามารถสร้างกำลังอำนาจในเวทีการเมืองระหว่างประเทศได้ด้วย

กำลังอำนาจทางการเมือง ซึ่งนอกจากจะต้องสร้างเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศเป็นฐานแล้ว จะต้องส่งเสริมความสามารถในด้านการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งหมายถึง ศิลปะของรัฐบาลของประเทศหนึ่ง หรือหลายประเทศ ที่ใช้ในการโน้มน้าว ชักจูง หรือบีบบังคับให้รัฐบาลของอีกประเทศหนึ่ง หรือหลายประเทศ ปฏิบัติการ หรืองดเว้นปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ตนต้องการ การดำเนินงานด้านการเมืองระหว่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่อาศัยการทูตร่วมกับความสัมพันธ์กับองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งมีเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศเป็นส่วนช่วยเสริมในความเชื่อถือ และความยอมรับในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ประสิทธิภาพของการใช้พลังอำนาจทางการเมือง จะอำนวยความสะดวกในการชักจูงให้ชาติอื่นมีความเห็นสอดคล้องหรือส่งเสริมการได้มาของผล

ประโยชน์แห่งชาติคนได้ อย่างไรก็ตาม กำลังอำนาจด้านอื่น ๆ ก็ล้วนมีส่วนในการสร้างน้ำหนักในการเจรจาทางการทูตอยู่ด้วยเช่นกัน

๒. กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยของกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ แม้ว่าเพิ่งจะถูกนำมาพิจารณาในระยะหลัง แต่ปัจจุบันนับว่าเป็นปัจจัยที่มีศักยภาพที่ต้องพิจารณาเป็นอย่างมาก เนื่องจากความเข้มแข็งและมั่นคงทางเศรษฐกิจ จะเป็นฐานของกำลังอำนาจด้านอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นฐานของกำลังอำนาจทางทหาร ดังนั้น กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจจึงเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทาง และความผันแปรในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามปัจจัยทางเศรษฐกิจจะต้องคำนึงถึงความสามารถพื้นฐาน คือ แรงงาน ทุน ทรัพยากรธรรมชาติ และเทคโนโลยี เป็นส่วนประกอบด้วย

กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ ในอดีตมีพื้นฐานมาจากความสามารถในผลิตผลทางกลไกกรรม ต่อมาความสามารถในการอุตสาหกรรมการผลิตได้เข้ามามีบทบาทแทนที่ อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการด้านกลไกกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของแหล่งอาหารก็ยังคงมีความสำคัญอยู่เช่นกัน แม้กระทั่งในยุคปัจจุบันที่ความสามารถทางเทคโนโลยี การเงิน การคลัง และความสามารถในการแข่งขันทางการค้า ได้เข้ามามีบทบาทจนเป็นปัจจัยสำคัญของพลังอำนาจทางเศรษฐกิจแล้วก็ตาม กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจก็ยังคงต้องเป็นการผสมผสานของความสามารถทางกลไกกรรม อุตสาหกรรม เทคโนโลยี และพื้นฐานในด้านการเงิน และการคลังของประเทศร่วมกัน

ดัชนีในการวัดค่ากำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยทั่วไปจะใช้ผลที่ได้รับจากกำลังความสามารถในการผลิตของหน่วยงานทั้งหมดของประเทศ หรือที่เรียกว่า “ผลิตภัณฑ์ประชาชาติ” (Gross National Product : GNP) ประเทศใดมีความมั่นคง หรือขีดความสามารถในการผลิตมากก็นับได้ว่ามีกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจมาก กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจของชาติอาจนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชาติได้ เช่นเดียวกับกำลังอำนาจในด้านอื่น ๆ เช่น อาจใช้เพื่อบีบบังคับ หรือคุกคามทางเศรษฐกิจต่อชาติอื่น หรือ เพื่อให้ประเทศอื่นดำเนินการไปตามความต้องการของประเทศตน หรือใช้ในลักษณะบังคับโดยตรง ทำให้ฐานกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจของอีกฝ่ายหนึ่งอ่อนแอลง

๓. กำลังอำนาจทางทหาร

องค์ประกอบที่สำคัญของกำลังอำนาจทางทหาร นอกจากกำลังรบและอาวุธยุทธโประกรณ์แล้ว ยังได้แก่องค์ประกอบอื่นที่จับต้องไม่ได้อีกหลายประการ เช่น ทักษะและขวัญของหน่วยทหาร คุณภาพของผู้นำทางทหาร หลักนิยมทางทหาร เป็นต้น ซึ่งถึงแม้องค์ประกอบเหล่านี้จะเป็นการยาก ในการกำหนดและวัดค่าอันแน่นอนก็ตาม แต่ก็มีความสำคัญในการกำหนดขีดความสามารถและกำลังอำนาจทางทหารของชาตินั้น ๆ เป็นอย่างมาก เพราะเพียงแต่จำนวนตัวเลขของกำลัง

รบ และอาวุธยุทธโศปกรณ์เพียงอย่างเดียว ก็อาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้เป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างของ สงครามเวียดนาม และสงครามระหว่างอาหรับ - อิสราเอล เป็นต้น

การพิจารณากำลังอำนาจทางทหารในปัจจุบัน ประเทศส่วนมากในโลก ต่างแสดง เจตนาในการเสริมสร้างกำลังทางทหาร เพื่อการป้องกันประเทศของตนมากกว่าเพื่อการรุกราน หรือการ ทำสงครามเพื่อแย่งชิงดินแดน แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงวัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันและรักษาผล ประโยชน์ของชาติตนเป็นสำคัญ ดังนั้น กำลังอำนาจทางทหารจึงยังคงเป็นเครื่องมือของการดำเนินการ ทางการเมืองอยู่ต่อไป รวมทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมขีดความสามารถในด้านอื่น ๆ ให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์อีกด้วย

การประเมินขีดความสามารถของกำลังอำนาจทางทหาร ปัจจัยสำคัญที่ต้องนำมา พิจารณาประกอบได้แก่ จำนวนและคุณภาพของกำลังพล จำนวนและประสิทธิภาพของอาวุธ โครงสร้าง พื้นฐาน และการสนับสนุนทางการส่งกำลังบำรุง ความพร้อมรบทางทหาร หลักนิยมในการใช้กำลังทหาร ศักยภาพในการระดมสรรพกำลัง และการมีส่วนร่วมของพันธมิตร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะมีประสบการณ์ใน การยุทธ หรือการรบจริง เป็นกุญแจสำคัญในการประเมินประสิทธิภาพที่แท้จริง

๔. กำลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยา

สังคมจิตวิทยานับเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของสังคมศาสตร์ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ในการศึกษาเรื่องของกำลังอำนาจแห่งชาติ สังคมจิตวิทยาเป็นเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางการเมือง การปกครอง และการบริหารงานขององค์กรของรัฐ รวมทั้งศาสตร์ ทางวัฒนธรรม และปฏิกิริยาของมนุษย์

การประเมินกำลังอำนาจทางสังคมจิตวิทยาว่าจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมต้อง พิจารณาถึงความสามารถในการผสมผสานแหล่งปัจจัยทางสังคมจิตวิทยาต่าง ๆ อันได้แก่ ลักษณะและ ความเข้มแข็งของพลเมือง ซึ่งรวมถึง จำนวน คุณภาพ ความสามารถทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วย นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึง ลักษณะความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม อันได้แก่ สถาบันทาง การเมือง ครอบครัว ศาสนา และสถาบันทางการศึกษา ลักษณะโดยรวมของสถาบันเหล่านี้ เมื่อผสม ผสานกันแล้ว จะประกอบขึ้นเป็นพลังอำนาจทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการกำหนดยุทธ ศาสตร์ชาติ

๕. กำลังอำนาจทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงาน

กำลังอำนาจในสาขานี้ แต่เดิมเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณากำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ แต่จากวิวัฒนาการ และความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงาน ทำให้ปัจจัยส่วนนี้มี ความโดดเด่นจนนักยุทธศาสตร์ในปัจจุบัน ต้องแยกออกมาพิจารณากันเป็นพิเศษอีกสาขาหนึ่ง เพราะ ขีดความสามารถของชาติในสาขานี้ จะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมของชาติในสาขาอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาติที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาก ย่อมมีศักยภาพใน

การใช้พลังงานส่วนนี้ในการกักกัน หรือบีบบังคับ หรือชิงความได้เปรียบต่อชาติที่ด้อยกว่าทางเทคโนโลยีได้อย่างไม่ยากเย็นนัก

ในทำนองเดียวกับพลังงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการทางเศรษฐกิจ และการดำเนินการในทุก ๆ ด้านก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น ประเทศใดที่สามารถควบคุมแหล่งพลังงานของโลกได้ ก็จะมีอำนาจในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากไปด้วย ในปัจจุบันประเทศในกลุ่มอาหรับ หรือ ตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานน้ำมันของโลก พยายามมีอำนาจในการกำหนดและควบคุมราคาน้ำมันของโลก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประเทศที่ต้องนำเข้าพลังงานน้ำมันโดยทั่วไป รวมทั้งประเทศมหาอำนาจต่างก็พยายามเข้าไปมีอิทธิพลเหนือบริเวณภูมิภาคนี้เช่นกัน นอกจากนี้พลังงานน้ำมันแล้ว พลังงานอื่น เช่น ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ และพลังงานนิวเคลียร์ ก็มีส่วนในการส่งเสริมกำลังอำนาจของชาติเช่นกัน และนับวันพลังงานเหล่านี้จะยิ่งทวีความสำคัญอันจะส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถของกำลังอำนาจในสาขาอื่นมากยิ่งขึ้น

ผลประโยชน์แห่งชาติ

ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) หมายถึงสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดของประเทศ ซึ่งประเทศจะต้องปกป้อง และรักษาไว้ แม้ว่าจะต้องนำไปสู่การขัดแย้งกับประเทศอื่น ดังนั้นการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ จึงต้องกำหนดระดับของความสำคัญว่าอยู่ในระดับใด และประเทศจะยอมรับต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผลประโยชน์ของชาติได้ในระดับใด

การกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดแนวทาง และการพัฒนา ยุทธศาสตร์ และโดยหลักการแล้ว นักยุทธศาสตร์จะไม่สามารถพัฒนายุทธศาสตร์ชาติที่ไม่มีจุดหมาย เป็นกรอบของความมุ่งประสงค์ และผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยนั้น การพัฒนายุทธศาสตร์ชาติจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ อย่างไรก็ตามหลักการอย่างกว้าง ๆ ในการกำหนดผลประโยชน์ของชาติประกอบด้วย ลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ

- ๑) การอยู่รอดปลอดภัย หรือการดำรงอยู่ของรัฐ (Survival)
- ๒) ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ (Economic Well - being)
- ๓) สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อชาติ และผลประโยชน์ของชาติ ซึ่งอาจมีส่วนแตกต่างกัน

บ้างตามลักษณะของแต่ละชาติ

ในปี ค.ศ.๑๙๕๑ Donald E. Nuechterlein ชาวอเมริกันได้เสนอแนวคิดในการจำแนกผลประโยชน์ของชาติออกเป็น ๔ ระดับ ตามลำดับความสำคัญ คือ

๑. ผลประโยชน์เพื่อความอยู่รอด (Survival Interest) หมายถึง ผลประโยชน์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง หากป้องกันไว้ไม่ได้ จะทำให้ประเทศได้รับความเสียหายอย่างหนัก หรือถูกทำลาย การคุกคาม

ผลประโยชน์ในระดับนี้ มักเป็นการรุกรานด้วยกำลังทหาร หรือมีท่าทีจะรุกรานด้วยกำลังทหารโดยตรง เช่น การรุกรานของอิรักต่อคูเวต ในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ ถือเป็น การคุกคามต่อความอยู่รอดของคูเวต

๒. ผลประโยชน์สำคัญ (Vital Interest) เป็นผลประโยชน์แห่งชาติที่รองลงมา ซึ่งแม้ว่าผลประโยชน์ในระดับนี้จะไม่คุกคามต่อความอยู่รอดของชาติในทันที แต่ก็จะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติอย่างรุนแรงเช่นกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยเวลา ผลประโยชน์สำคัญในระดับนี้ จะรวมผลประโยชน์ในหลายสาขา ทั้งเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา นอกเหนือไปจากการรุกรานทางทหาร และเมื่อถูกคุกคามถึงผลประโยชน์แล้วจะส่งผลกระทบต่อ กัดดันต่อประเทศ แต่รัฐบาลจะมีเวลาในการต่อรอง เจรจา แก้ไขทางการทูต หรือเศรษฐกิจ ก่อนการใช้กำลังทหาร เช่น การดำเนินการของประธานาธิบดีบุช ของ สหรัฐฯ ต่อ อิรัก ในปี ค.ศ.๑๙๙๐

๓. ผลประโยชน์หลัก (Major Interest) หมายถึง ผลประโยชน์ของชาติที่สำคัญ แต่ไม่กระทบกระเทือนอย่างรุนแรงต่อชาติ การคุกคามต่อผลประโยชน์ในระดับนี้จะส่งผลเสียหายในอนาคต ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคมจิตวิทยา โดยปกติจะใช้การเจรจาต่อรอง และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าทางทหาร แม้ว่าบางครั้งจะต้องยอมสูญเสียผลประโยชน์ส่วนอื่นเข้าแลกบ้างก็ตาม แต่ในบางครั้งหากการเจรจาต่อรองไม่สามารถตกลงกันได้ และทวีความรุนแรงมากขึ้น อาจนำไปสู่การขัดแย้งในระดับ Vital Interest ได้

๔. ผลประโยชน์ทั่วไป (Peripheral Interest) เป็นผลประโยชน์ที่ไม่กระทบร้ายแรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนของประเทศ มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแข่งขันผลประโยชน์ของเอกชน การแก้ปัญหาชนิดนี้มักจะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดูแลเอง

ประเด็นสำคัญในการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ นักยุทธศาสตร์จะต้องไม่สับสนระหว่าง National Interest กับ Public Interest เพราะ Public Interest หมายถึง ผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องภายในประเทศ และไม่จำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ เพราะปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่สลับซับซ้อนเหมือนกับ National Interest ซึ่งเกี่ยวพันกับต่างชาติ

วัตถุประสงค์แห่งชาติ

วัตถุประสงค์ (Objective) หรือจุดมุ่งหมายของชาติ ถือเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่ประเทศชาติต้องการ และพยายามจะดำเนินการเพื่อการบรรลุถึง วัตถุประสงค์แห่งชาติ เป็นเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง (Specific goals) ซึ่งแต่ละชาติพยายามแสวงหาด้วยการสนับสนุนหรือป้องกันการจัดวางในการบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติตน โดยทั่วไปจะพรรณาออกมาเป็นกรอบกว้าง ๆ ในเรื่องของ ความมั่นคง การดำรงอยู่ของรัฐ (Security) เศรษฐกิจ (Economics) และการเมืองหรือการทูต (Political) หรืออาจเพิ่มเติมในสาขาอื่น ๆ เช่น สังคม (Social) อุดมการณ์ (Ideological) และเทคโนโลยี

(Technological) เป็นต้น รวมทั้งการที่ชาติจะบรรลุถึงนั้น จะต้องทุ่มเทด้วยการใช้นโยบาย ความพยายาม และรวบรวมทรัพยากรทั้งปวงเข้าดำเนินการ

จากความหมายของวัตถุประสงค์แห่งชาติข้างต้น ไม่ว่าจะเป็จุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ หรือ เป้าหมาย ล้วนแต่หมายถึง จุดหมายปลายทาง (Ends) ของชาติที่เรามุ่งจะให้บรรลุถึง ในจุดสุดท้ายทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามยังปรากฏว่ามีผู้นำเอาความคิดเรื่องจุดประสงค์ของชาติ (National Goals) มาใช้กันอยู่เสมอ ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดความสับสน โดยเฉพาะในการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์

วัตถุประสงค์แห่งชาติทุกสาขาจะกำหนดโดยรัฐบาล เพื่อเป็นเป้าหมายให้หน่วยงานของรัฐ พยายามดำเนินการเพื่อสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นวัตถุประสงค์ทุกสาขา (การเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคง) ก็คือ วัตถุประสงค์ทางการเมือง (Political Objective) และหมายถึงนโยบาย (Policy) นั้นเอง

ตัวอย่างของวัตถุประสงค์แห่งชาติของสหรัฐ ฯ เช่น

๑) วัตถุประสงค์ด้านการเมือง

- ความเข้มแข็ง และขยายตัวของสังคมชาติเสรี ซึ่งจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามระบอบประชาธิปไตย และสิทธิส่วนบุคคล (Strength and enlarge the commonwealth of free nations that share a commitment to democracy and individual rights)
- เสริมสร้างแนวร่วมที่สมดุลง่ายให้มากขึ้นกับพันธมิตร และการกระจายความเป็นผู้นำกับความรับผิดชอบให้มากขึ้น

๒) วัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ

- เสริมสร้างเศรษฐกิจของสหรัฐ ฯ ให้เข้มแข็ง รุ่งเรือง และแข่งขันกับประเทศอื่นได้ (Promote a strong, prosperous, and competitive U.S. economy)

๓) วัตถุประสงค์ด้านความมั่นคง

- ป้องปรามการก้าวร้าวที่สามารถคุกคามความมั่นคง และถ้าการป้องปรามล้มเหลวจะต่อต้าน หรือเอาชนะการโจมตีทางทหาร และหยุดข้อขัดแย้ง โดยที่สหรัฐ ฯ ผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐ ฯ และพันธมิตรเป็นฝ่ายได้เปรียบ

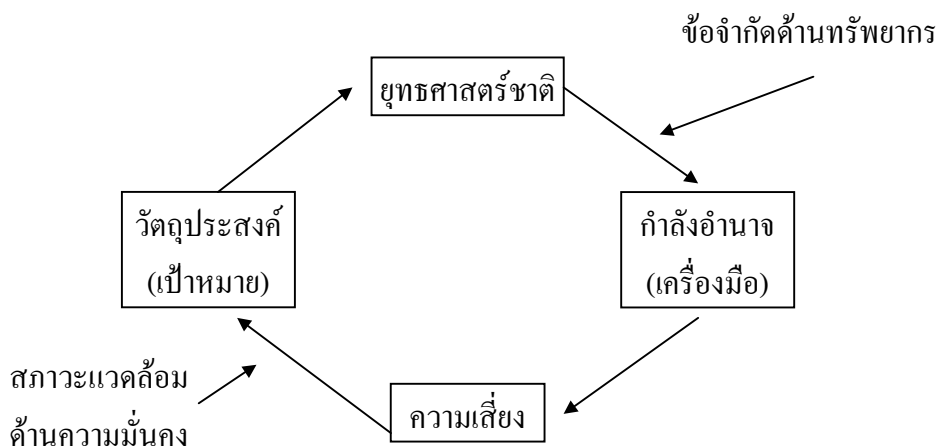
ตัวอย่างทั้งหมดนี้ เป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์จะต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจน และมีการเรียงลำดับความสำคัญ ต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ในแต่ละสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งชาติ

การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ

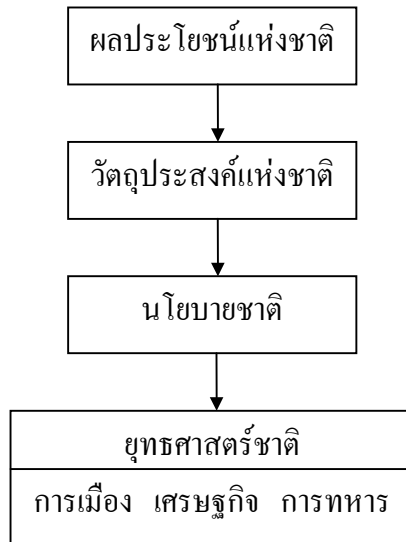
ในสถานการณ์โลกปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า สถานการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาคของโลกได้ผันแปร และก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้กรรมวิธีต่าง ๆ ในการตรวจสอบ และทำนายสภาพแวดล้อมในอนาคตเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นแรงบังคับจากสภาวะของโลก และมนุษย์ยังทำให้การแย่งชิงผลประโยชน์ของชาติจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทวีความเข้มข้นมากขึ้น ทุกชาติในโลกต่างคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นส่วนรวมมากกว่าการคำนึงถึงอุดมการณ์ หรือผลประโยชน์ส่วนย่อยมากขึ้น ดังนั้นผู้มีหน้าที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์ของชาติจึงต้องทำความเข้าใจกับสภาพของปัญหาอย่างละเอียดถี่ถ้วน และกำหนดแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศ บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ

อย่างไรก็ตามภาพกว้าง ๆ ในการกำหนดยุทธศาสตร์ ผู้กำหนดจะต้องรับทราบ **จุดหมายปลายทาง (Ends)** ที่ปรากฏอยู่ในรูปของ **ผลประโยชน์ (Interests)** หรือ **วัตถุประสงค์ (Objectives)** ขึ้นต่อไป นักยุทธศาสตร์จะต้องเพ่งเล็งไปยัง **ขีดความสามารถ (Capabilities)** ซึ่งจะเป็นเครื่องมือ หรือก็คือ **กำลังอำนาจแห่งชาติ (National Power)** นั่นเอง เครื่องมือเหล่านี้ รวมถึง การเมือง การเศรษฐกิจ การทหาร สังคมจิตวิทยา และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงานและอื่น ๆ ที่สามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ นอกจากนั้นแล้ว นักยุทธศาสตร์ยังต้องมีความเข้าใจถึงสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ในสภาพของแนวโน้ม และแรงบังคับ ที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ หรือขัดขวางต่อการบรรลุจุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้ จากนั้นแล้วจึงกำหนดเป็น **แนวทาง หรือวิธีการ (Ways)** เพื่อไปสู่จุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อได้พัฒนาวิธีการจนมีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นที่ยอมรับแล้ว จึงนำไปจัดทำเป็นแนวทางในการพัฒนา และใช้กำลังอำนาจแห่งชาติ เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางของชาติอย่างดีที่สุด ซึ่งก็คือ **ยุทธศาสตร์ของชาติ** นั่นเอง

ศาสตราจารย์ Henry C. Bartlett อาจารย์ในวิชาวางแผนยุทธศาสตร์แห่งวิทยาลัยการทัพเรือสหรัฐฯ ได้จัดทำแบบจำลอง แสดงหลักการในการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ง่าย ๆ ตามที่แสดงดังภาพ

ในขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์ ทิศทางของประเทศ ที่ผู้นำ หรือคณะรัฐบาลเป็นผู้กำหนดจะเป็นตัวชี้้นำในการกำหนดยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกันไป ตัวอย่างเช่น ถ้าจะเน้นความมั่นคงก็ต้องเสริมสร้างกำลังทหาร หากจะเน้นทางเศรษฐกิจก็ต้องสร้างกลไกทางเศรษฐกิจ และลดงบประมาณด้านอื่นลง โดยต้องยอมรับความเสี่ยงในด้านความมั่นคงที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม รูปแบบในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานในการคิด ได้แก่

บทที่ ๓

การกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ

ความหมาย

ก่อนเข้าสู่กรรมวิธีในการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบในบทนี้ จะต้องทำความเข้าใจในแต่ละความหมายขององค์ประกอบสำคัญ ที่จะกล่าวถึงเสียก่อนตามลำดับดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ ความหมายของยุทธศาสตร์ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ ๒ ซึ่งเนื่องจากสามารถใช้ในความหมายต่าง ๆ ได้หลายประการ ทั้งความหมายของชาติ ความหมายทางทหาร และอื่นๆ ตามแต่จะใช้ แต่ในหลักการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบ โดยพื้นฐานแล้ว ยุทธศาสตร์ในที่นี้จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างวัตถุประสงค์ (จุดประสงค์ จุดหมาย หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ : Objectives/Goals/Ends) กับกำลังรบ (เครื่องมือ : Means) เป็นหนทางที่จะใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยเป็นแผนการเดินเกม (Game Plan) ที่ชี้ว่าจะใช้ทรัพยากรอันจำกัดที่มีอยู่อย่างไรเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ซึ่งมีความหมายเทียบได้ในระดับยุทธศาสตร์ทหาร

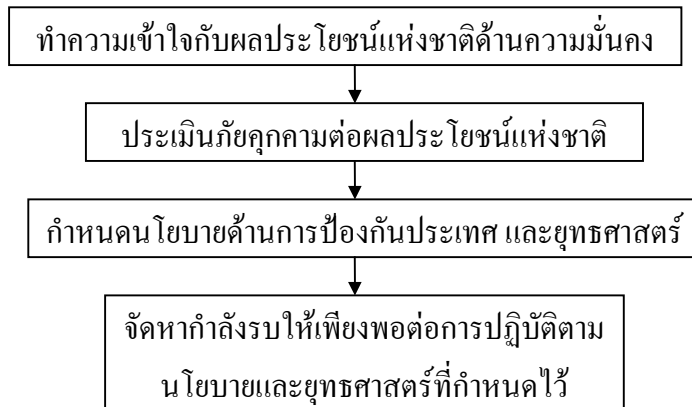
๒. การกำหนดกำลังรบ การกำหนดกำลังรบ คือกรรมวิธีในการกำหนดความต้องการทางทหาร โดยการประเมินความต้องการด้านความมั่นคงของชาติ และพิจารณาเลือกกำลังรบเพื่อรองรับความต้องการทางทหาร ตอบสนอง และตอบโต้ต่อภัยคุกคาม การทำทลาย และโอกาสของสภาวะแวดล้อม โดยที่ให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของทรัพยากร เทคโนโลยี และความสัมพันธ์ทางทหารกับต่างประเทศ

๓. เจ้าหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ เจ้าหน้าที่เหล่านี้จะต้องมาจากหลายสาขาความรู้ และประสบการณ์ ทั้งภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์การทูต การเมือง การทหาร ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจตรงกันในแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ และความต้องการด้านความมั่นคงของชาติ มาร่วมกันผสมผสานความคิดเห็น และวิธีการแก้ปัญหาอันหลากหลายเข้าด้วยกัน เพื่อคิดยุทธศาสตร์ และกำหนดขีดความสามารถที่ดีที่สุด สำหรับการบรรลุเป้าหมายด้านความมั่นคงของชาติ

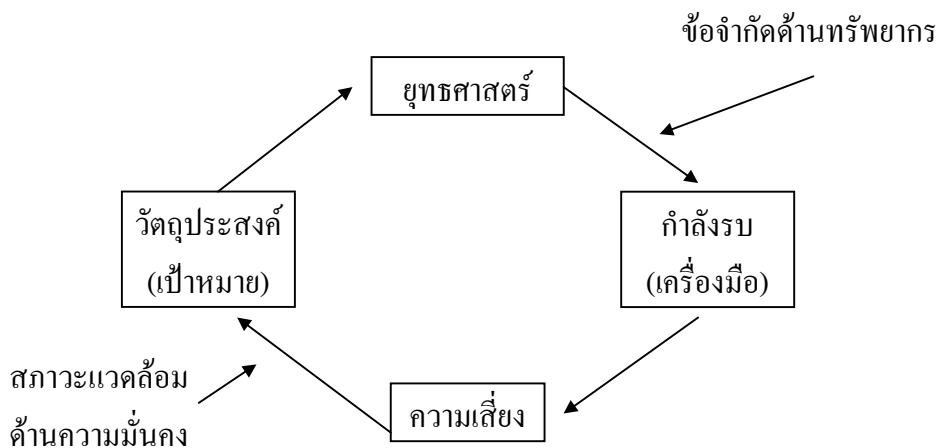
หลักการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ

๑. รูปแบบการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ กรรมวิธีในการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบ จะต้องมีความสอดคล้องตามหลักการพื้นฐานในการวางแผนป้องกันประเทศ คือ การทำให้เกิดความสมดุลระหว่าง เป้าหมายที่กำหนด (Ends) กับเครื่องมือที่จะใช้ (Means) ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ โดยมีเป้าหมาย คือ วัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงของชาติ และผลประโยชน์ด้านนโยบายต่างประเทศ ส่วนเครื่องมือ คือ กำลังรบ ซึ่งหมายถึง ความต้องการกำลังรบอันเกิดจากพันธะผูกพันต่อเนื่องจากผลประโยชน์แห่งชาติ ที่จะนำไปใช้ในการป้องกันการคุกคามจากฝ่ายตรงข้าม หรือใช้สนับสนุนกำลังอำนาจแห่งชาติในด้านอื่น และเมื่อได้กำหนดนโยบายด้านการป้องกันประเทศเกี่ยวกับรูปแบบ และ

วิธีการที่จะตอบโต้ภัยคุกคามแล้ว ก็ต้องแปลงเป็นคำสั่งรบให้มีขีดความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติ ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

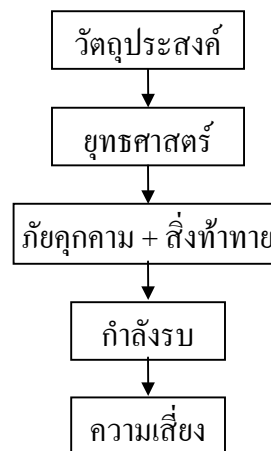

ในเรื่องรูปแบบเกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์และโครงสร้างคำสั่งรบ ศาสตราจารย์ Henry C. Bartlett แห่งวิทยาลัยการทัพอากาศสหรัฐฯ ได้เสนอหลักการคิดไว้ง่าย ๆ ดังนี้

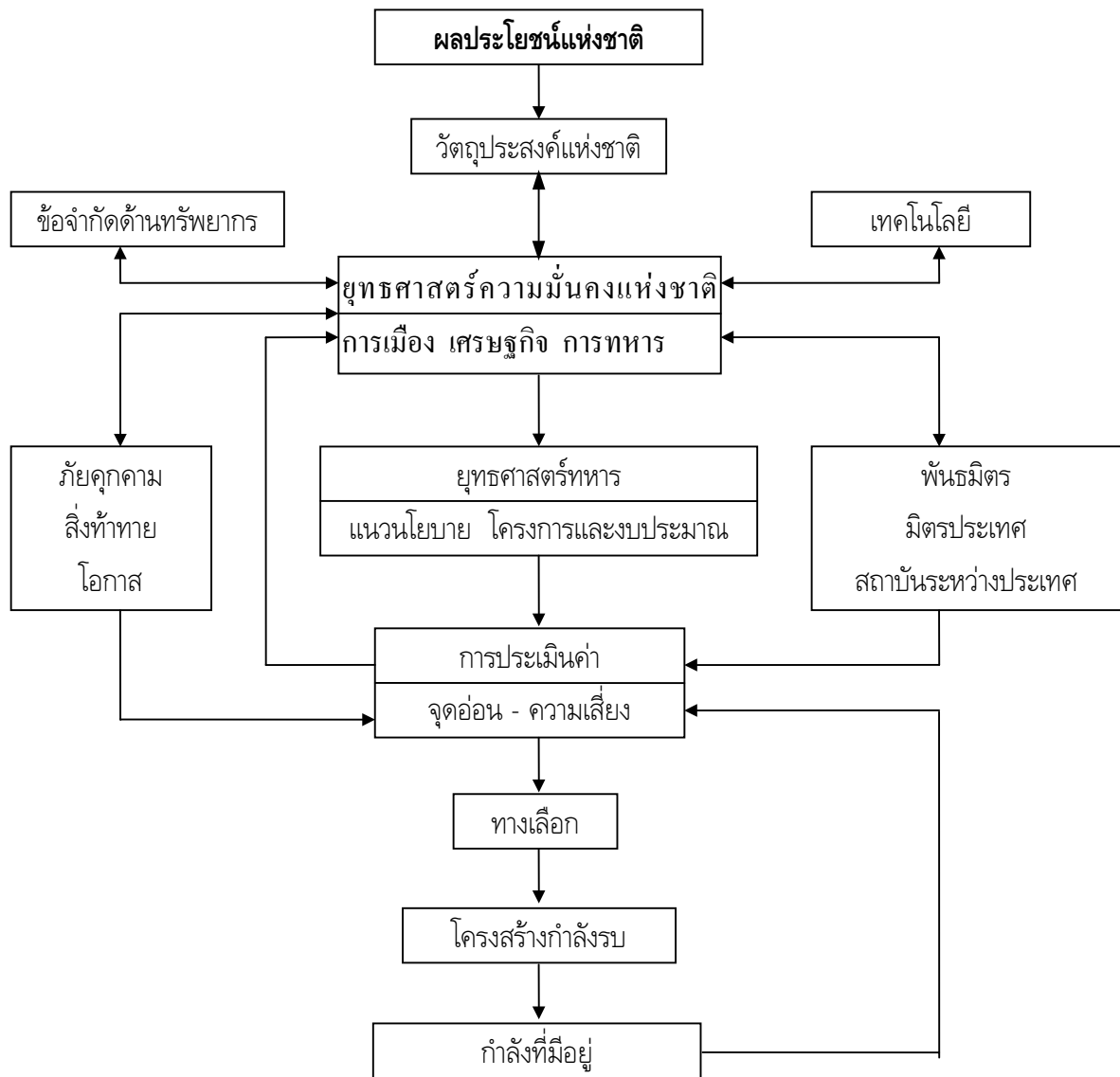

ซึ่งสามารถตีความหมายตามภาพได้เป็น

- เราต้องการทำอะไร
- เราวางแผนจะทำอย่างไร
- เราต้องพบอุปสรรคอะไร
- เราจะใช้ทรัพยากรอะไรทำ
- และอะไรเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม/ สิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติ

ขณะเดียวกัน รูปแบบในการวางแผนยุทธศาสตร์ และกำหนดโครงสร้างกำลังรบนี้ Dr. Richmond M. Lloyd หัวหน้าชุดวิชาการวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ ของวิทยาลัยการทัพเรือ สหรัฐฯ ได้กำหนดเป็นแนวทางการคิดไว้ดังนี้

๒. ตัวแปรสำคัญ

รูปแบบในการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบที่แสดงให้เห็นทั้งของ Bartlett และของ Lloyd แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพันของการดำเนินการ ซึ่งต้องมีการทบทวนและกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ตามความเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อปัจจัย หรือตัวแปรสำคัญๆ มีการเปลี่ยนแปลงไป ตัวแปรที่สำคัญเหล่านั้นประกอบด้วย

๒.๑ วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย ผู้กำหนดยุทธศาสตร์จะต้องคำนึงถึงเป้าหมายที่ต้องการ อยู่เสมอ ซึ่งมีอยู่หลายระดับ ระดับสูงสุดคือ ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) ซึ่งเป็นเป้าหมายอันถาวร และต่อเนื่องของชาติ ที่ชาติจำเป็นต้องมี และธำรงรักษาไว้ โดยทั่วไปคือ ความอยู่รอดของชาติ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รวมทั้งความสงบสุขของโลก

๒.๒ สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ซึ่งจะต้องติดตาม ศึกษา และวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ ที่จะส่งผลกระทบต่อเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์แห่งชาติ การตรวจสอบสถานะแวดล้อม จะต้องพิจารณาในทุก ๆ ด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลง ศูนย์อำนาจระดับโลก ระดับประเทศ แนวโน้มที่มีอิทธิพลสูง ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง จนสามารถได้แนวทางเป็นแนวโน้ม ปัญหา ภัยคุกคาม และโอกาสทางทหารที่อาจจะส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๒.๓ ยุทธศาสตร์ เป็นวิธีการเล่นเกมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ ศิลปในการกำหนดยุทธศาสตร์ จะต้องคำนึงถึงความคุ้มค่า ความเป็นไปได้ในการบรรลุถึง แผนการเดินเกมระดับสูงสุดคือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (National Security Strategy) ซึ่งต้องคำนึงถึงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และควรเป็นแนวทางที่ชัดเจนว่าจะใช้กำลังอำนาจด้านเศรษฐกิจ การเมือง/การทูต การทหารอย่างไร เพื่อให้บรรลุถึงผลประโยชน์ และวัตถุประสงค์แห่งชาติ ยุทธศาสตร์ในระดับรองลงมาได้แก่ยุทธศาสตร์ทหารที่ควรสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านอื่น ๆ และควรชี้ให้เห็นว่าประเทศจะใช้กำลังทหารในการป้องปราม ป้องกัน โจมตี หรือบีบบังคับประเทศอื่นอย่างไร ภายใต้สถานะการณ์เช่นไร

๒.๔ กำลังรบ โดยทั่วไปเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนด คือ ทรัพยากรทั้งหมดของชาติ แต่ในเรื่องของการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบมักคำนึงถึงเครื่องมือพื้นฐาน ๓ ประการ คือ กำลังอำนาจของชาติด้านเศรษฐกิจ กำลังอำนาจของชาติด้านการเมือง/การทูต และกำลังอำนาจของชาติด้านการทหาร ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลกย่อมทำให้ศักยภาพของกำลังอำนาจในแต่ละสาขาเปลี่ยนแปลงไป และทำให้เครื่องมืออีกหลายอย่างมีประโยชน์มากขึ้น เช่น สังคมจิตวิทยา เชื้อชาติ วัฒนธรรม เทคโนโลยี สารสนเทศ สิ่งแวดล้อม และอิทธิพลอื่น ๆ ซึ่งนักยุทธศาสตร์ต้องหาทางแสวงประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ ให้เป็นเครื่องมือที่เกื้อหนุนต่อกำลังอำนาจโดยรวมของชาติ

๒.๕ ข้อจำกัดของทรัพยากร การจัดสรรงบประมาณเพื่อการสร้างเสริมกำลังอำนาจของชาติในสาขาต่าง ๆ มักจะถูกจำกัดอยู่เสมอ และแต่ละประเทศจะต้องพิจารณาจัดสรรความต้องการด้านต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกัน โดยไม่มีจุดอ่อนแอในด้านใดด้านหนึ่งให้เป็นเป้าโจมตีของฝ่ายตรงข้าม งบประมาณในการจัดหาและเสริมสร้างกำลังรบบก็มักจะไม่สามารถได้รับเต็มความต้องการเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในยามสงบ ดังนั้น การ

กำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ จึงต้องจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และกำหนดหนทางปฏิบัติที่มีความสำคัญสูงสุด ตามความเร่งด่วนของงานที่ต้องการดำเนินการ

๒.๖ การพิจารณาความเสี่ยง เนื่องจากความไม่แน่นอนของสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในอนาคต ผู้กำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบจึงต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ ระหว่างโอกาสที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด กับความเป็นไปได้ของการประสบความสำเร็จล้มเหลว ทั้งนี้ โดยการทบทวนสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ ทรัพยากร และเครื่องมือซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างต่อเนื่อง ประโยชน์อันสำคัญที่สุดของการประเมินความเสี่ยงคือ การที่ต้องทบทวน ค้นหา และแก้ไขความไม่สมดุลระหว่างตัวแปรสำคัญ ต่าง ๆ และในความเป็นจริง นักยุทธศาสตร์มักเพ่งเล็งในด้านความไม่สมดุลระหว่าง เป้าหมายกับเครื่องมือ (Ends-Means Mismatches) ด้วยความเป็นห่วงว่า เป้าหมายที่กำหนดไว้จะสูงเกินไปจนไม่สามารถบรรลุถึงได้ ในขณะที่ผู้กำหนดกำลังรบมักเน้นด้านความไม่สอดคล้องกันระหว่างยุทธศาสตร์กับกำลังรบ โดยพยายามทำให้แน่ใจว่ากำลังรบในอนาคตควรจะต้องมีส่วนประกอบอันเหมาะสม สามารถสนับสนุนการดำเนินยุทธศาสตร์ทหารที่กำหนดได้อย่างเพียงพอ

๓. การแก้ไขเมื่อเกิดภาวะไม่สมดุลระหว่างตัวแปรสำคัญ

ผู้กำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบต้องปรับแต่งความคิดอยู่ตลอดเวลาในการวางแผนรองรับอนาคตอันไม่แน่นอน ตามรูปแบบสำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ แสดงให้เห็นแล้วว่า การประเมินยุทธศาสตร์จะต้องมีการทบทวนอยู่เสมอ โดยเฉพาะเมื่อตัวแปรสำคัญเปลี่ยนไปจนอาจเกิดความไม่สมดุลระหว่างกันขึ้น การปรับแต่งตัวแปรสำคัญ สามารถดำเนินการได้โดย การปรับเป้าหมาย การปรับเปลี่ยนเครื่องมือ หรือการทบทวนยุทธศาสตร์ใหม่ให้เหมาะสม ในขณะเดียวกันก็จะต้องมีการประเมินความเสี่ยงต่อความล้มเหลวใหม่อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกัน

การกำหนดแนวความคิดทางยุทธศาสตร์

เป็นขั้นตอนในการขยายยุทธศาสตร์ทหารที่กำหนดไว้ ออกมาเป็นแนวความคิดเพื่ออธิบายถึงหนทางในการปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ว่า ในแต่ละยุทธศาสตร์ทหารที่ได้กำหนดไว้นั้น จะใช้กำลังรบอะไรในการปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามยุทธศาสตร์ และการสนับสนุนการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของทหาร อย่างไรก็ตาม แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ ควรจะให้ความชัดเจนพอที่จะเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างและแผนการพัฒนากำลังรบได้ ตัวอย่างเช่น ยุทธศาสตร์ในการป้องกัน จะต้องกำหนดแนวความคิดว่าจะทำอะไร จึงจะเป็นการป้องกัน และจะอย่างไร ด้วยกำลังประเภทใด จำนวนเท่าใด ซึ่งโดยทั่วไปแล้วแนวความคิดทางยุทธศาสตร์จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. ระดับของการใช้กำลังทางยุทธศาสตร์ และกำลังสนับสนุนทั่วไป โดยใช้กำลังที่มีขีดความสามารถ ใช้การป้องกันร่วมกับพันธมิตร หรือความพร้อมในการระดมสรรพกำลัง เป็นต้น

๒. จะใช้กำลังทางทหาร เข้าปฏิบัติการอย่างไร ต่อสถานการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคง ในระดับไหน

๓. ขั้นตอนการปฏิบัติจะอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์

การกำหนดกำลังรบ

ขั้นตอนในการกำหนดกำลังรบ เป็นการกำหนดเครื่องมือ (Means) ที่จะใช้ไปดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ที่กำหนด ซึ่งในสภาพความเป็นจริง ผู้กำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบจะต้องเผชิญ และ คำถึงปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหลายประการ อันได้แก่ งบประมาณ เทคโนโลยี ชีตความสามารถของภัย คุกคาม และภารกิจที่ต้องกระทำ เป็นต้น ดังนั้นผู้กำหนดจะต้องใช้ศิลป์ในการผสมผสานตัวแปรต่างๆ ให้ลงตัว และมีความเหมาะสมสอดคล้องกัน วิธีการทั้งหลายในการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบ ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงมาโดยตลอด และล้วนแต่ได้รับความสำคัญในระดับที่แตกต่างกัน แต่ กรรมวิธีและหลักการต่าง ๆ ประกอบด้วย

๑. กำหนดในลักษณะจากบนลงล่าง (Top - Down Approach)

วิธีนี้เริ่มจากการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ และวัตถุประสงค์แห่งชาติ ซึ่งจะเน้นลง ไปถึงยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงเป็นหลัก ลักษณะจะเป็นการดำเนินการตามลำดับชั้น จากหน่วย ในระดับบน ทำให้ผู้กำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบต้องยึดติดกับเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ วิธีการคิดจะเริ่ม ตั้งแต่การมองภาพกว้างลงมาเป็นภาพรวม เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกำลังอำนาจของชาติในด้าน ต่างๆ ทั้ง การเมือง การเศรษฐกิจ และการทหาร ซึ่งต้องเกี่ยวเนื่องกัน การกำหนดยุทธศาสตร์ในวิธีนี้ จะสามารถกำหนดออกมาเป็นวิธีการอย่างชัดเจนว่าจะดำเนินยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างไร และสามารถ ให้หน่วยรอง นำไปดำเนินการต่อ ตามลำดับในการกำหนดกำลังรบได้ อย่างไรก็ตามการกำหนดกำลัง รบโดยวิธีนี้ โดยปกติจะนำข้อจำกัดด้านงบประมาณ กำลังพล เทคโนโลยี ฯลฯ มาพิจารณาตรวจสอบ ในช่วงตอนท้ายของกรรมวิธี ทำให้ในการปฏิบัติมักเกิดความแตกต่างระหว่างความต้องการกำลังรบ ตามโครงสร้าง กับข้อจำกัดด้านทรัพยากรเป็นอย่างมากจนต้องมีการทบทวน และแก้ปรับแก้เป้าหมาย กับเครื่องมือลงมา ให้มีความเหมาะสม จนสามารถตอบสนองกันได้อยู่เสมอ

๒. กำหนดในลักษณะจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Approach)

วิธีการนี้จะใช้ขีดความสามารถทางทหารในปัจจุบันเป็นตัวผลักดันให้ดำเนินการ โดย เน้นด้านการปรับปรุงระบบอาวุธและขีดความสามารถด้านยุทธการในปัจจุบัน ซึ่งคล้ายกับการวางแผน ทางทหาร จะแตกต่างกันที่วิธีนี้เป็นการวางแผนโดยใช้ข้อมูลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตมาพิจารณา กำหนดเป็นแผนเสริมสร้างกำลังรบ และเน้นในเรื่องการพัฒนา การปรับปรุงให้ทันสมัย การวิจัยและ พัฒนา กำลังรบที่มีอยู่อย่างไร ในการรับมือกับข้าศึกที่เป็นไปได้ในอนาคต ข้อดีของวิธีนี้คือคำนึงถึง

ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน มุ่งปรับปรุงยุทธศาสตร์และแผนยุทธการให้ดีขึ้น แต่อาจเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายในระยะยาว รวมทั้งอาจขาดความคิดในเชิงสร้างสรรค์

๓. กำหนดโดยใช้ภาพสถานการณ์ (Scenario Approach)

วิธีนี้อาศัยสถานการณ์เป็นประเด็นหลักในการวางแผน โดยเริ่มจากสภาวะการณ์ที่ชัดเจนในระดับชาติ ภูมิภาค หรือโลก ในปัจจุบัน แล้วมองไปสู่อนาคต เป็นปัญหา หรือวิกฤติการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเมื่อผ่านการพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบ ประกอบกับสมมุติฐานที่ใกล้เคียงความจริง มาผสมผสานกันแล้ว จึงกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ได้คาดการณ์ไว้นั้นๆ ในทางปฏิบัติจริงการกำหนดภาพสถานการณ์ตามวิธีนี้มักประสบกับการท้าทายของเหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง เพราะเหตุการณ์ในโลกนี้มักไม่เป็นไปตามที่คาดคะเนไว้ ซึ่งอาจทำให้ข้อสมมุติฐานที่กำหนดต่าง ๆ ผันแปรไปด้วย วิธีการนี้เหมาะสำหรับการกำหนดภาพสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจงและเป็นจริง รวมทั้งสถานการณ์ที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นลำดับ ตามจังหวะเวลาที่ระบุได้ แต่กับเรื่องราวที่มีความผันแปรมาก ๆ มักจะไม่สามารถสร้างภาพสถานการณ์ได้ถูกต้อง

๔. กำหนดโดยอาศัยภัยคุกคาม (Threat Approach)

วิธีนี้มักเป็นวิธีที่มีความคุ้นเคยกันมากในยุคสงครามเย็น ที่สามารถกำหนดประเทศข้าศึกได้ชัดเจน แต่การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกในปัจจุบัน เป็นการยากที่จะกำหนดว่าประเทศใดเป็นข้าศึก ในทางปฏิบัติเมื่อสามารถพิสูจน์ทราบความตั้งใจ และขีดความสามารถได้แล้ว จึงพัฒนาขีดความสามารถขึ้นมาตอบโต้ต่อภัยคุกคามนั้น ๆ ซึ่งนักยุทธศาสตร์และผู้วางแผนกำหนดกำลังรบจะต้องคอยประเมินขีดความสามารถต่าง ๆ อยู่เสมอ และประมาณสถานการณ์ที่น่าจะเกิดขึ้นจริง โดยต้องพิจารณาทั้งในด้านคุณภาพ เทคโนโลยี ประสิทธิภาพ ความเป็นผู้นำ ขวัญ และยุทธศาสตร์ของกำลังรบฝ่ายข้าศึกด้วย นอกเหนือจากจำนวนคน อุปกรณ์ และการจัดหน่วย

๕. กำหนดโดยอาศัยภารกิจ (Mission Approach)

วิธีนี้จะยึดถือภารกิจที่ต้องปฏิบัติตามยุทธศาสตร์เป็นสำคัญ จากนั้นจึงพัฒนาขีดความสามารถของกำลังรบให้สามารถปฏิบัติตามภารกิจที่มีอยู่ให้ได้ จุดอ่อนของวิธีนี้คือผู้กำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบมักมองข้ามภัยคุกคาม หรือวิกฤติการณ์ ผู้กำหนดกำลังรบจะเริ่มจากการกำหนดภารกิจแยกแยะเป็นกิจกรรมลงไปสู่กำลังรบที่ต้องใช้ ข้อดีของวิธีนี้คือทำให้สามารถพัฒนากำลังรบได้อย่างแท้จริง เป็นไปตามลำดับความเร่งด่วนของงานหรือโครงการ และแก้ไขความไม่สมดุลระหว่างตัวแปรสำคัญของเครื่องมือ และยุทธศาสตร์ได้แต่ก็จะมองข้ามเป้าหมายในระดับที่สูงกว่าขึ้นไปได้

๖. กำหนดโดยการเพื่อเอาไว้มาก ๆ เพื่อป้องกันความผิดพลาด (Hedging)

การกำหนดกำลังรบวิธีนี้คือการเตรียมการให้มีความพร้อมอย่างเต็มที่ จนสามารถปฏิบัติการได้ทุกอย่าง โดยการจัดให้มีระบบสำรองไว้อย่างเพียงพอ สำหรับทุกรูปแบบของการใช้กำลังทหาร

และครอบคลุมทุกสถานการณ์ การกำหนดกำลังรบวิธีนี้จะทำให้กองทัพมีขีดความสามารถเผชิญกับความไม่แน่นอนของอนาคตได้โดยตรง แต่มีจุดอ่อนที่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการสูงมาก

๗. กำหนดโดยอาศัยเทคโนโลยี

แนวความคิดของวิธีนี้อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า การป้องกันและปราบปรามและการยับยั้งการรุกรานที่ได้ผลดีที่สุด คือการมีระบบอาวุธที่เหนือกว่าข้าศึก โครงการแมนฮัตตันที่ผลิตระเบิดปรมาณูระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ การพัฒนาอาวุธที่มีความแม่นยำสูง (Precision Guided Munition : PGM) ระบบอาวุธระยะไกล (Stand off) ระบบการล่องหน (Stealth) การทำสงครามข้อมูลข่าวสาร (Information Warfare) ในปัจจุบันล้วนเป็นตัวอย่างของการนำเทคโนโลยีมาใช้ของนักยุทธศาสตร์ ซึ่งผลของการดำเนินการวิธีนี้อาจทำให้ได้กำลังรบที่มีขนาดเล็กแต่มีความทันสมัยและประสิทธิภาพสูง ในทางตรงกันข้ามการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีจะต้องใช้งบในการลงทุนจำนวนมาก โดยยังขาดหลักประกันในการประสบผลสำเร็จ รวมทั้งกำลังรบที่มีขนาดเล็ก อาจขาดความสมดุลและความอ่อนตัวได้

๘. กำหนดโดยอาศัยงบประมาณเป็นหลัก

วิธีนี้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร จะเป็นตัวกำหนดความต้องการของกำลังรบ ด้วยการจัดเปอร์เซ็นต์ของ GDP สำหรับใช้ในการป้องกันประเทศ หรือการที่ต้องคำนึงถึงภาพรวมของเศรษฐกิจ ตามระบอบประชาธิปไตยเป็นหลัก ซึ่งทำให้การจัดหาลำดับความสำคัญไม่สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงอย่างแท้จริง และมักล่าช้าหลังการก่อตัวของภัยคุกคามที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะกระแสของสังคมประชาธิปไตย มักลงเอยด้วยการลดค่าใช้จ่ายทางทหาร หรือการกำหนดงบประมาณในการป้องกันประเทศให้แต่ละเหล่าทัพตามสัดส่วน แทนการมองภาพรวมแล้วจัดสรรงบประมาณอย่างมีเหตุผล

๙. กำหนดโดยอาศัยขีดความสามารถ (Capability Approach)

วิธีนี้เป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่ไม่สามารถกำหนดภัยคุกคามได้เด่นชัด จึงกำหนดเป็นความต้องการของขีดความสามารถ เพื่อดำเนินการให้บรรลุตามยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดขึ้น แล้วจึงกำหนดโครงสร้างกำลังรบให้มีขีดความสามารถที่ต้องการ โดยจะต้องให้ความสำคัญทั้งด้านจำนวนคน อุปกรณ์ การจัดหน่วย และคุณภาพของกำลังรบ ประกอบร่วมกับเทคโนโลยี และประสบการณ์ที่แท้จริงของหน่วยด้วย

ศิลป์ในการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบ

ผู้ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบตั้งแต่ผู้บริหารในระดับสูง จนถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคน ต้องตระหนัก และระลึกไว้ตลอดเวลาว่า การกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบ เป็นทั้งศาสตร์ และ ศิลป์

การเป็นศาสตร์ หมายถึง การที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องใช้ความพยายามในการศึกษา ค้นคว้า การวิเคราะห์ การคำนวณ และการทดลอง จนมีความเข้าใจ มั่นใจในแนวทางที่ถูกต้อง และเชื่อถือได้ ตัวอย่างเช่น การที่กองทัพเรือสหรัฐฯ ว่าจ้าง Center for Naval Analysis (CNA) วิเคราะห์ว่ากองทัพเรือรัสเซียจะเป็นอย่างไรในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า และมีผลกระทบต่อกองทัพเรือสหรัฐฯ อย่างไร รวมทั้งวิเคราะห์ผลกระทบจากการแพร่กระจายของอาวุธนิวเคลียร์ การปรับยุทธศาสตร์ การลดกำลังรบ ฯลฯ ให้สอดคล้องกับการลดงบประมาณป้องกันประเทศของสหรัฐฯ หลังยุคสงครามเย็น

ส่วนการเป็นศิลป์ ถือเป็นกริริม หรือสร้างสรรค์ ไม่สามารถที่จะลอกเลียน หรือประดิษฐ์ตามกันได้ ดังนั้นในการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ ผู้เกี่ยวข้องจะต้องไม่ยึดติดกับวิธีใดวิธีหนึ่ง เพราะในแต่ละวิธีจะมีจุดแข็ง และจุดอ่อนที่แตกต่างกัน และจะให้คำตอบเป็นหนทางเลือกได้หลายหนทาง วิธีการเดียวที่จะช่วยให้การทำงานของผู้กำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบมีความรอบคอบ คือต้องทบทวนกันซ้ำแล้วซ้ำอีก และใช้หลาย ๆ วิธีร่วมกัน หรือทุก ๆ วิธีเพื่อบรรลุซึ่งการตัดสินใจ อีกทั้งการใช้แบบจำลองและวิธีการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบอย่างสุขุมรอบคอบจึงถือว่าเป็นศิลป์อย่างแท้จริง และเป็นงานอันท้าทายความรู้ความสามารถของผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ

บทที่ ๔

การกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบของ ทร.

วิธีการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบของ ทร.

วิธีการกำหนดยุทธศาสตร์ เป็นกระบวนการของการคิดไปสู่อนาคต ที่มีความสอดคล้องต่อเนื่องกับอดีต และปัจจุบัน ที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีการคิดอย่างสมเหตุสมผล และเป็นแนวทางในการกำหนดกำลังรบอย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยเหนือ รวมทั้งต้องมีเหตุผลรองรับซึ่งกันและกัน ดังนั้นวิธีการในการประเมินยุทธศาสตร์จึงควรเป็นลำดับขั้นตอนของการคิด และดำเนินการ ๕ ขั้นตอนดังนี้

การกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบของ ทร.

ขั้นที่ ๑ กำหนดวัตถุประสงค์ทางเรือ

เป็นการศึกษา ตรวจสอบ และทำความเข้าใจกับ ผลประโยชน์แห่งชาติ วัตถุประสงค์แห่งชาติ ตรวจสอบนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายด้านการทหารทั้งในระดับรัฐบาล ระดับกระทรวงกลาโหม ระดับกองบัญชาการทหารสูงสุด รวมทั้งตรวจสอบร่วมกับวัตถุประสงค์ทางทหารหรือยุทธศาสตร์ทหาร เพื่อการวิเคราะห์นำไปสู่ วัตถุประสงค์ทางเรือ ที่ถูกต้อง เค้นชัด และเหมาะสม

ขั้นที่ ๒ กำหนดยุทธศาสตร์ทางเรือ

โดยการยึดถือวัตถุประสงค์ทางเรือที่ได้กำหนดไว้เป็นตัวตั้ง แล้วทำการตรวจสอบวิเคราะห์ และประเมินสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งสถานการณ์ของโลก ของภูมิภาค และภายในประเทศให้ได้ถึง ผลกระทบ หรือแนวโน้มทางทหาร ออกมาในรูปของ ปัญหา - ภัยคุกคามทางทหาร โอกาสทางทหาร หรือสิ่งท้าทายทางทหารที่จะส่งผลกระทบต่อ หรือเกื้อกูลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ทางเรือที่ได้ตั้งไว้ จากนั้นจึงทำการตรวจสอบร่วมกับ ข้อจำกัดด้านทรัพยากรของประเทศ และทางทหาร ตรวจสอบวิวัฒนาการและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางทหาร ตรวจสอบการมีส่วนร่วมของพันธมิตร มิตรประเทศ และสถาบันระหว่างประเทศที่จะมีผลต่อทางทหาร ในขั้นสุดท้ายจึงสรุปข้อมูลทั้งหมดเพื่อชี้ให้เห็นว่า อะไรที่จะมีผลหรือส่งผลกระทบต่อ หรือเกื้อกูลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ทางเรือที่ได้ตั้งไว้ในอนาคต จึงกำหนดเป็นวิธีการที่จะจัดการกับสิ่งที่จะกระทบต่อวัตถุประสงค์ทางเรื่อนั้น ๆ โดยสิ่งใดที่จะมาขัดขวางต่อการบรรลุผลสำเร็จ ก็จัดการกับสิ่งขัดขวางนั้น สิ่งใดที่จะเอื้อต่อการบรรลุผลสำเร็จก็สนับสนุนให้สามารถสำเร็จได้ง่ายขึ้น ผลที่ได้จากการกำหนดวิธีการเหล่านี้ก็คือ **ยุทธศาสตร์ทางเรือ**

ขั้นที่ ๓ กำหนดแนวความคิดทางยุทธศาสตร์

ในขั้นนี้จะเป็นการขยายความของยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น ว่ามีแนวความคิดอย่างไรในการดำเนินยุทธศาสตร์แต่ละข้อ หรือมีแนวความคิดในการดำเนินยุทธศาสตร์ในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างไร ผลที่ได้จากขั้นนี้ คือ **แนวความคิดทางยุทธศาสตร์** และแม้ว่าจะเป็นแนวความคิดอย่างกว้าง ๆ ก็ตาม แต่จะต้องมีความชัดเจนเพียงพอว่าจะดำเนินยุทธศาสตร์อย่างไร เพื่อจะได้สามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการกำหนดความต้องการของเครื่องมือ หรือกำลังรบ ว่าจะต้องใช้อะไร จำนวนมากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ ๔ กำหนดความต้องการกำลังรบ

ขั้นการกำหนดกำลังรบนี้จะต้องพิจารณาถึง กำลังรบที่ต้องใช้เพื่อปฏิบัติการตามแนวความคิดที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องมีความเพียงพอต่อการบรรลุความสำเร็จของวัตถุประสงค์ทางเรือ จากนั้นจึงนำมาเปรียบเทียบกับกำลังรบที่มีอยู่แล้วในขณะทำการประเมิน แล้วพิจารณาปรับเพิ่ม/ลด ความต้องการลง โดยนำข้อพิจารณาด้านสถานภาพงบประมาณของ ทร. ตลอดจนแนวโน้มของสภาพงบประมาณของ ทร. ในห้วงที่จะทำการประเมินและจัดทำโครงการจัดหากำลังรบด้วย สรุปความต้องการในส่วนนี้จะเป็นความต้องการต่ำสุดที่เพียงพอต่อการดำเนินการเพื่อบรรลุตามยุทธศาสตร์ ในขั้นสุดท้ายจึงทำการกำหนดเป็นเป้าหมายการเสริมสร้างกำลังรบ ภายในห้วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ กำหนดเป็นแผนการจัดหากำลังรบตามกรอบของงบประมาณเป็นปี ๆ ไปจนตลอดห้วงระยะเวลา ขณะเดียวกัน หากพิจารณาเห็นว่าจะไม่สามารถจัดหากำลังรบได้ตามความต้องการ ไม่ว่าจะเนื่องมาจากงบประมาณไม่พอเพียง ระยะเวลาการจัดหาไม่เหมาะสม ฯลฯ แสดงว่าจะไม่สามารถได้กำลังรบที่พอเพียง เพื่อนำมาดำเนินการตามแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ได้ ก็จะต้องย้อนกลับไปพิจารณาปรับวัตถุประสงค์ และปรับยุทธศาสตร์หรือจำเป็นต้องยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่เพียงพอของเครื่องมือที่จะดำเนินการ การพิจารณาทบทวนซ้ำแล้วซ้ำอีกด้วยข้อมูล และสมมุติฐานที่ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุดนี้ จะส่งผลให้สามารถได้มาซึ่ง **กำลังรบที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้**

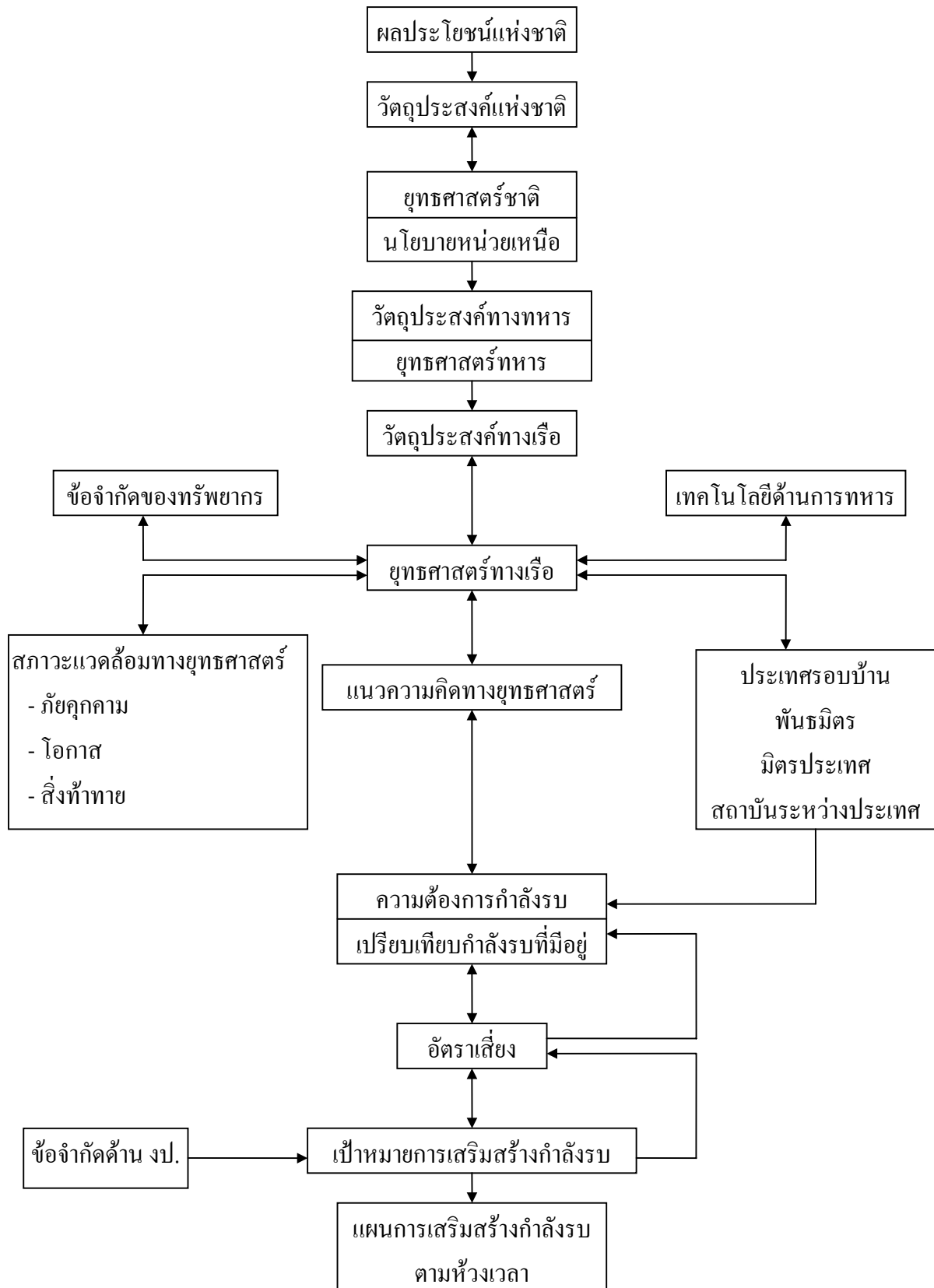
ขั้นที่ ๕ ขั้นการจัดทำเอกสาร

ขั้นตอนทางการคิด ในการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบจะเสร็จสิ้นตั้งแต่ในขั้นที่ ๔ แล้ว แต่การดำเนินการจะสมบูรณ์ได้ จะต้องจัดทำเอกสารเพื่อใช้เป็นเอกสารสั่งการให้หน่วยรอง และเสนอเป็นแนวทางต่อหน่วยเหนือเพื่อขอความเห็นชอบและของงบประมาณ รวมทั้งเพื่อใช้ในการตรวจสอบทบทวนการดำเนินการทั้งหมด เอกสารที่จะจัดทำนี้ควรจัดทำเป็น ๒ เล่ม โดย

เล่มแรก เป็นเอกสารที่รวบรวมการพิจารณาในรายละเอียดทั้งหมด ที่มีทั้งเหตุผลชี้แจง และตอบปัญหาข้อสงสัยต่าง ๆ อย่างมีหลักการ เอกสารนี้จะเป็นหลักฐานในการดำเนินการ และจัดเก็บที่หน่วยซึ่งทำหน้าที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ

เล่มที่ ๒ เป็นเอกสารที่สรุปเฉพาะใจความสำคัญที่ได้จากกระบวนการในการคิด และไตร่ตรองในเล่มที่ ๑ เป็นสาระสำคัญที่สมควรให้หน่วยรอง และหน่วยเหนือทราบเท่านั้น ลักษณะของเอกสารจะเหมือนเอกสารสั่งการที่ผู้บังคับบัญชาต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชา นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งก็คือแนวทางที่หน่วยรองต้องยึดถือในการจัดทำแผนและกำหนดการ เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นนั่นเอง

ขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง ๕ ขั้นตอนนี้ สามารถกำหนดเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

รูปเล่มของเอกสาร (เล่มที่ ๒)

รูปแบบในการประเมินยุทธศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสมุดปกขาวของ กท. ได้มีการจัดทำและนำเสนอเป็นรูปเล่ม มี คำนำ สารบัญ และแบ่งเนื้อหาของข้อความเป็นบท ๆ เพื่อความสะดวกต่อการทำความเข้าใจ และมีลำดับที่ชัดเจน ดังนั้นรูปเล่มของเอกสารในการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบของ ทร. จึงควรจัดทำให้มีความสอดคล้องกับเอกสารที่เกี่ยวข้องในการกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบายของหน่วยเหนือ เช่นเอกสารในการกำหนดยุทธศาสตร์ ของกระทรวงกลาโหม หรือ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป็นต้น โดยเอกสารในการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบของ ทร. ควรเป็นเอกสารที่ได้รับความเห็นชอบและลงนามโดย **ผู้บัญชาการทหารเรือ** ให้มีผลใช้เป็นหลักฐานในการปฏิบัติของ ทร. เป็นส่วนรวม ส่วนในรายละเอียด ควรจัดทำเป็นบท หรือ หัวข้อดังนี้

คำนำ (ลงนามโดย ผบ.ทร.)

บทที่ ๑ กำหนดวัตถุประสงค์ทางเรือ

โดยทำความเข้าใจกับผลประโยชน์แห่งชาติ วัตถุประสงค์แห่งชาติ นโยบายหน่วยเหนือ รวมทั้งบทบาทของวัตถุประสงค์ทางทหาร และยุทธศาสตร์ทหาร มากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ทางเรือ

บทที่ ๒ กำหนดยุทธศาสตร์ทางเรือ

โดยการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ และสรุปข้อมูลทั้งหมดให้เห็นว่าจะมีผลกระทบอย่างไรต่อวัตถุประสงค์ทางเรือที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึงกำหนดวิธีการที่จะจัดการกับสิ่งที่กระทบต่อวัตถุประสงค์ทางเรือ ผลที่ได้จะเป็นยุทธศาสตร์ทางเรือ

บทที่ ๓ กำหนดความคิดทางยุทธศาสตร์

เป็นการขยายความของยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นว่า มีแนวความคิดอย่างไรต่อยุทธศาสตร์ หรือมีแนวความคิดอย่างไรในการดำเนินยุทธศาสตร์ในพื้นที่ต่าง ๆ

บทที่ ๔ กำหนดความต้องการกำลังรบ

โดยการประเมินกำลังรบที่ต้องใช้ตามแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ เปรียบเทียบและปรับแต่งให้เป็นความต้องการกำลังรบสำหรับห้วงเวลาใน ๑๐ ปีข้างหน้า

บทที่ ๕

กำหนดเป้าหมายการเสริมสร้างกำลังรบ

โดยนำข้อจำกัดด้านงบประมาณ มาพิจารณากับอัตราเสี่ยง เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในการเสริมสร้างกำลังรบของ ทร. ในแต่ละปีตามห้วงเวลาที่กำหนด ยุทธศาสตร์

บทที่ ๖

บทสรุป

บทที่ ๕

บทสรุป

ยุทธศาสตร์ หมายถึง ศิลป และศาสตร์ในการพัฒนาและการใช้กำลังอำนาจของชาติ ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางทหาร ทางสังคมจิตวิทยา และทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อม ทั้งในยามปกติและยามสงคราม เพื่อสนับสนุนสนับสนุนในการดำเนินนโยบายของชาติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด เป็นการเพิ่มพูนโอกาสและความได้เปรียบที่จะได้มาซึ่งชัยชนะ และลดโอกาสที่จะประสบความพ่ายแพ้ให้น้อยลง ดังนั้นยุทธศาสตร์จึงเป็นเรื่องของอนาคตที่ต้องคิดอย่างต่อเนื่อง และใช้การคาดคะเนอย่างสมเหตุสมผล แนวความคิดในเรื่องยุทธศาสตร์ตั้งแต่ในอดีตจะเป็นเรื่องของการยุทธ และการสงครามเป็นหลัก โดยเน้นการใช้กำลังอำนาจทางทหารเพื่อได้มาซึ่งชัยชนะเหนือศัตรู แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันกำลังอำนาจในด้านอื่น ๆ ได้ทวีความสำคัญมากขึ้น ทำให้ในการคิดหรือศึกษาเกี่ยวกับเรื่องยุทธศาสตร์จะต้องคำนึงถึงกำลังอำนาจในทุก ๆ ด้านมาประกอบรวมกันอย่างสอดคล้อง สมเหตุสมผล เพื่อให้ได้ศักยภาพของกำลังอำนาจแห่งชาติที่สูงที่สุด อันเป็นการเพิ่มโอกาสในการแสวงผลประโยชน์ให้แก่ชาติ

ยุทธศาสตร์ในระดับสูง คือ ยุทธศาสตร์ชาติ ส่วนยุทธศาสตร์ในระดับที่รองลงมาจากยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและการใช้กำลังอำนาจด้านต่าง ๆ สนับสนุนความสำเร็จของชาติ เช่น ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การทูต และยุทธศาสตร์ทหาร เป็นต้น ซึ่งยุทธศาสตร์ในระดับเหล่านี้ต่างมีความสำคัญ และจะต้องสอดคล้องไปในทางเดียวกัน ในส่วนของกองทัพผู้ที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบของกองทัพ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง มีความเข้าใจตรงกันในแนวทางของชาติ และที่สำคัญจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ในอันที่จะเสริมสร้าง และพัฒนาเครื่องมือของกองทัพ มุ่งไปสู่อนาคต จึงจะสามารถพัฒนายุทธศาสตร์ที่จะสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพดีที่สุด

วิธีการในการประเมินยุทธศาสตร์และกำหนดโครงสร้างกำลังรบ แม้ว่าจะมีผู้คิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาแล้วก็ตาม แต่ด้วยเหตุที่ตัวแปรหรือปัจจัยสำคัญในการคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์มีการแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น กระบวนการในการคิดจึงควรเป็นลำดับขั้นตอนที่ มีความสมเหตุสมผล ซึ่งจะทำให้ได้ยุทธศาสตร์ที่มุ่งไปสู่อนาคต มีความต่อเนื่องกับอดีต ปัจจุบัน สมจริง และสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยเหนือ รวมทั้งมีเหตุผลรองรับซึ่งกันและกัน ผลของการประเมินยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม จะนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างกำลังรบที่น่าเชื่อถือ และมีความเป็นไปได้ในการบรรลุตามยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์ของชาติ

เอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบทางเรือ ที่ได้จัดทำขึ้นฉบับนี้ เป็น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ และรูปแบบในการดำเนินการของ ทร. ที่ควรเป็นแนวทางในการ กำหนดยุทธศาสตร์และกำหนดโครงสร้างกำลังรบ ที่มีเหตุผล และตรงประเด็นมากกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม เรื่องของยุทธศาสตร์เป็นเรื่องของความคิดที่เกี่ยวข้องกับอนาคต จึงควรต้องมีการพัฒนา และ ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์อยู่เสมออย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

๑. ชชาติ นาวาวิจิต, พลเรือตรี, “การกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบของกองทัพเรือ”, เอกสารประจำภาค วิทยาลัยการทัพเรือ, ๒๕๓๕
๒. ประพัฒน์ จันทวิรัช, พลเรือเอก, “คำจำกัดความและความหมายยุทธศาสตร์ ลักษณะของสงคราม และความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับยุทธศาสตร์ทหาร”, เอกสารประกอบการบรรยาย โรงเรียนนายทหารชั้นต้นพรคนาวิน, ๒๕๑๒
๓. พจน์ พงศ์สุวรรณ, พันเอก, “หลักยุทธศาสตร์”, กรมยุทธศึกษาทหารบก, ๒๕๒๖
๔. วิจิต พิษย์กุล, พลเรือตรี, “หลักยุทธศาสตร์ การกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ”, เอกสารประกอบการศึกษาของสถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง, ๒๕๓๕
๕. วิทยาลัยเสนาธิการทหาร, “ยุทธศาสตร์ทหาร” เอกสารแนะนำฝ่ายเสนาธิการร่วม ภาคที่ ๑, ๒๕๓๘
๖. สิริ กระจ่างเนตร, พลเรือเอก, “ยุทธศาสตร์ทางเรือ : หลักการและอิทธิพลที่มีต่อสมุททานุภาพ ยุคกลจักร และยุคปรมาณู” กรมสารบรรณทหารเรือ, ๒๕๑๒

ภาษาอังกฤษ

๑. Bartlett, Henry C., Holman, G. Paul, and Somes, Timothy E., “The Art of Strategy and Force Planning”, Naval War College Review, Spring 1995
๒. Lloyd, Richmond M., “Strategy and Force Planning Framework”, Newport, RI : Naval War College Press, 1995